

14.12.2015–02.03.2016 ARASINDA UYGULANAN SOKAĞA ÇIKMA YASAĞI SONRASI

CİZRE İNCELEME ve GÖZLEM RAPORU

MAZLUMDER Çatışma İzleme ve Çözüm Grubu

04-06 MART 2016

İÇİNDEKİLER

A. Giriş	03
A.1. Heyetin Oluşumu ve Gözlem Süreci	03
A.2. Yapılan Görüşmeler	04
B. Yasak Sürecinde Yaşanan Can Kayıpları	05
C. Görüşmeler ve Tanıklıklar	08
C.1. Kurumsal Görüşmeler	08
C.2. Mahalle Muhtarlarıyla Görüşmeler	16
C.3. Yakınları Ölen Ailelerle Görüşmeler	19
C.4. Evleri Yıkılan Aileler İle Görüşmeler	23
C.5. Diğer Tanıklıklar	25
D. Tespit ve Kanaatler	30
E. Sokağa Çıkma Yasaklarının Ardından Cizre'den Görüntüler	48

MAZLUMDER ÇATIŞMA İZLEME VE ÇÖZÜM GRUBU
ŞIRNAK İLİ CİZRE İLÇESİ
SOKAĞA ÇIKMA YASAĞI
(14 ARALIK 2015 – 02 MART 2016) SONRASI
İNCELEME ve GÖZLEM RAPORU

04-06 MART 2016

A. GİRİŞ

Şırnak ili Cizre ilçesinde Valilik duyurusu ile 14 Aralık 2015 günü saat 23.00'da başlatılan sokağa çıkma yasağı 02 Mart 2016 saat 05.00'a kadar devam etmiştir. 02 Mart 2016 günü itibariyle sokağa çıkma yasağı kısmi olarak kaldırılmış ve akşam 19.30 ile sabah 05.00 arasında devam ettirileceği duyurulmuştur.

Cizre'de 4. kez ilan edilen sokağa çıkma yasağı kesintisiz bir şekilde 78 gün 6 saat devam ettirilmiş bu süre içinde ilçeye girişler tamamen kapatılmıştır. Bu nedenle ilçedeki çatışmaları izleyebilecek ve hak ihlallerini raporlayacak herhangi bir heyetin girişi mümkün olmadığı gibi basın üzerinden de ilçedeki durumu aktaracak bilgi kanalları da sınırlı kalmıştır. **Dolayısıyla, ilçe nüfusunun büyük oranda evlerini terk ederek çevre il, ilçe ve köylerde akrabalarının yanına yerleştiği gözlemlenen bu çatışmalı süreçte iddia edilen çeşitli insan hakları ihlallerinin çatışma süresince takip edilmesi mümkün olmamıştır.**

Süresiz sokağa çıkma yasağının kısmi olarak kaldırılması sonrasında MAZLUMDER Çatışma İzleme ve Çözüm Grubu adına ilçede incelemeler yaparak hak ihlallerini gözlemek için geniş bir heyet oluşturulmuştur. Şırnak, Diyarbakır, Mardin, Gaziantep, Bitlis, Bursa, İstanbul, Batman illerinde bulunan üyelerimizden oluşturulan heyetlerle üç güne yayılan bir süreçte Cizre'de incelemelerde bulunmuştur. İlk heyetimiz Cizre'ye 4 Mart 2016 Cuma günü ulaşarak gözlemlerde bulunmaya başlamıştır. 6 Mart 2016 Pazar günü son heyetimiz Cizre'den ayrılana kadar resmi ve siyasi temsilciler ile görüşülmüş ve evler ziyaret edilip, alan incelemesi yürütülerek çok sayıda Cizreli aileden bilgi alınmıştır.

Bu aşamalarda tüm çalışmalar, bundan önceki raporların hazırlanışında olduğu gibi, dernek üyelerinin kendi imkânlarıyla ve gönüllü katılımıyla gerçekleştirilmiştir ve herhangi bir maddi yardıma ya da desteğe başvurulmadan gerçekleştirilmiştir.

A.1. HEYETİN OLUŞUMU VE GÖZLEM SÜRECİ

4 Mart Cuma günü Cizre'de buluşmak üzere çeşitli noktalardan hareket eden heyetlerimiz Nusaybin üzerinden geçmeye çalışırken İpekyolu'nun bu kısmının çatışma nedeniyle kapalı olmasından dolayı İdil üzerinden Cizre'ye ulaşmaya çalışılmıştır. İdil girişinde de Jandarma tarafından geçiş izni verilmediği için geri dönülüp Midyat ve Nusaybin yolu takip edilerek saat 12.00 civarında Cizre'ye ilk heyetimiz ulaşmıştır.

Cizre girişinde polis arama noktalarından üst araması yapıldıktan sonra ilçeye girebilen heyetimiz çatışmaların en yoğun yaşandığı Cudi Mahallesi ve öncelikli olarak bodrum katlarının da içinde yer aldığı mahalde toplu olarak gözlem sürecini başlatmıştır. Heyetlerimiz Cuma günü başlattıkları görüşme sürecini farklı gruplara bölünerek sürdürmüştür. Heyetlerimiz mesafe nedeniyle ilçeye farklı zamanlarda giriş yapabilmiş ve farklı zamanlarda gözlemlerini sonuçlandırmıştır.

6 Mart Pazar günü son heyetimiz de ilçeden çıkarak gözlem süreci sonuçlandırılmıştır. Buna karşın çeşitli bağlantılar üzerinden daha sonrasında da ilçedeki durumun takibi devam ettirilmiştir. 7 farklı şubemizden ve 9 farklı şehirden gelerek Cizre'deki gözlem ve inceleme sürecine katılan heyet üyelerimizin isimleri aşağıdadır:

Ankara Genel Merkezimizden Ahmet Faruk Ünsal (Genel Başkan); Bursa Şubemizden İzzet Saldamlı (Genel Başkan Yardımcısı) ve Enes Gündüz (GYK üyesi); İstanbul Şubemizden Ali Öner (GYK üyesi/Eğitimci); Şırnak Şubemizden Şube Başkanı Abdullah Ekinci (Avukat) ve Şube yöneticilerinden Adnan Şanlı; Diyarbakır Şubemizden Reha Ruhavioğlu (Genel Sekreter Yardımcısı/Eğitimci), Sibel Ateş (Avukat), Atalay Şahin (GYK üyesi/Doktor) ve Mehmet Balık, Mariye Bildirici, Ahmet Aksoy (İnşaat Mühendisi); Mardin Şubemizden Şube Başkanı Seyfettin Baysal (Avukat), Şube Başkan Yardımcısı Ayetullah Aşiti, Şube Yöneticilerinden Abdurrahman Hedekoğlu, üye Rojesir Girasun ile Sinan Kızılkaya (GYK Üyesi/Sosyolog); Gaziantep Şubesi'nden Şube Başkanı Sabri Sayan (Avukat) ve üye Zeki Benzer, Bitlis'teki üyelerimizden Serhat Özdili (GYK Üyesi/ Psikolog) ve Burhan Aksoy (Avukat).

Ekiplerimiz, üç güne yayılan bir süreçte, toplam 22 üyemizin dâhil olduğu bir heyetle, raporlama sürecine veri toplama, araştırma, gözlem ve görüşmelerde bulunarak, çalışmalarını mevcut şartlar, imkânlar ve sınırlılıklar dâhilinde tamamlamıştır.

A.2. YAPILAN GÖRÜŞMELER

İlçede genel gözlemler yapılırken aynı zamanda çevrede yerleşik olan, çoğunlukla terk ettikleri evlerine geri dönen aileler ve çatışma boyunca ilçede kalan ailelerle görüşülmüştür. Ailelerin çatışma sürecine dair tanıklıkları, çatışma öncesi ve çatışma boyunca kendi yaşadıkları mağduriyetler ve şahit oldukları olaylara dair kanaatleri dinlenmiştir. Aileler ve kişilerle yapılan görüşmeler farklı mahallelerde üç gün boyunca devam etmiştir.

Heyetin, raporlama sürecinde; Kaymakam, Cumhuriyet Başsavcısı, Şırnak Barosu, Cizre Belediyesi, HDP milletvekilleri, AK Parti ve HÜDAPAR Cizre İlçe Başkanlıkları, mahalle muhtarları, evlerinden göç eden, evleri zarar gören ya da yıkılan ve kayıp yakınları olan aileleri kapsayacak şekilde görüşmelerde ve araştırmada bulunması planlanmıştır. Kaymakam ve Başsavcı ile randevu talep edilerek ayrıntılı bir görüşmeye yapılmaya çalışılmıştır.

Cizre Kaymakamlığı Görüşmesi

Cizre Kaymakamlığı ziyaretinde yapılan görüşmede, sorulması daha önceden planlanmış tüm sorular sorulmuş, Cizre Kaymakamı Ahmet Adanur ise yayınlanmamak şartıyla bu sorulara cevap vermiştir. Bu görüşmede; çatışmalardan sonra, 19 gün devam eden sokağa çıkma gerekçesinin nedenleri ve buna ilişkin iddialardan, Cizre'de işkence edildiği de iddia edilen ve çıplak cesetleri yayınlanan iki kadın cesedine; sokağa çıkma yasağından önce hendek ve barikatlar için ne yapıldığından, operasyonun sonuçlarına bakıldığında mevcut durumun

insan hakları ve insancıl hukuk açısından ne ifade ettiğine, çocuk ve kadınlar için herhangi bir rehabilitasyon programı olup olmadığından, çatışma süreciyle ilgili halkın müracaat edebileceği bir kriz masasının kurulup kurulmadığına, çatışma süresince sivil, güvenlik ve örgüt mensuplarına ilişkin kayıplardan, göç rakamlarına kadar bir çok soru sorulmuş ancak kendisi yayınlanmamak ve kayıt altına alınmamak şartıyla görüş belirtmiştir.

Cizre Cumhuriyet Başsavcılığı Görüşmesi:

Aynı heyetin Cizre Cumhuriyet Başsavcılığı'nda yaptığı görüşmede ise, Başsavcı Cuma Çoban "Cizre" ile ilgili hiçbir şey konuşmayacağını/konuşamayacağını beyan etmiştir. Bu bağlamda sorulacak hiçbir soruya cevap veremeyeceğini tekraren ifade etmiştir. Heyet durumun nezaketini de dikkate alarak, Olay yeri incelemelerinin adli nezaret içinde yapılıp yapılmadığına, cesetlerin toplanmasına ve 19 günlük çatışma sonrası süreç içerisinde çatışma bölgesine askeri güvenlik güçleri dışında kimsenin sokulup sokulmadığına ve yanlış cesetlere dair bazı soru ve iddiaları savcıya yöneltmişse de bu soru ve iddialar cevapsız bırakılmıştır.

Yapılan diğer görüşmelerdeki beyanlar ise raporun Görüşmeler ve Tanıklıklar kısmında aktarılmıştır.

B. YASAK SÜRESİNCE YAŞANAN CAN KAYIPLARI

Sokağa çıkma yasağı duyurusunun yapıldığı andan itibaren yasağın devam ettiği süre boyunca Cizre'de hayatını kaybeden kişilerin bilgisine erişilmeye çalışılmıştır. Bu kapsamda farklı basın-yayın kanallarına düşen bütün bilgiler dikkatle taranmış ve alandaki görüşmelerde dile getirilen iddialarla ve aktarılan bilgilerle karşılaştırılmıştır. Elde ettiğimiz bilgiler yasadaki yasak boyunca yaşanan can kayıplarına dair eksiksiz bir liste çıkarılmasını mümkün kılmamış olsa da, isimleri öğrenilebilen ve nerede, nasıl gerçekleştiği gibi hususların kamu otoritesince araştırılarak ortaya çıkarılmasına ihtiyaç duyulan bu kişilerin isimleri aşağıda sıralanmıştır. Operasyon sürecindeki çatışmalarda hayatını kaybeden güvenlik güçlerinin (polis, asker ve köy korucusu) bilgileri, Genelkurmay Başkanlığı ve Emniyet Genel Müdürlüğü tarafından kamuoyuna eksiksiz açıklandığı için bu isimler ayrıca listelenmemiştir.

- 1) 14.12.2015 – Mevlüde İğdi (15 yaşında)
- 2) 16.12.2015 – Hediye Şen (30)
- 3) 17.12.2015 – Doğan Aslan (32)
- 4) 18.12.2015 – İbrahim Akhan (15)
- 5) 19.12.2015 – Selahattin Bozkurt (70)
- 6) 19.12.2015 – Lütfü Aksu(25)
- 7) 19.12.2015 – Yılmaz Erz (42)
- 8) 19.12.2015 – Selahattin Bozkurt (70)
- 9) 20.12.2015 – Zeynep Yılmaz (45)
- 10) 22.12.2015 – Cahide Çakıl (35)

- 11) 22.12.2015 – Doğan İşçi(İşli) (32)
- 12) 22.12.2015 – Mehmet Tekin (35)
- 13) 22.12.2015 – Mehmet Saçan (38)
- 14) 23.12.2015 – Dikran Sayaca (30)
- 15) 23.12.2015 – Azime Açan (50)
- 16) 24.12.2015 – Ferdi Kalkan (20)
- 17) 24.12.2015 – Abdülmecit Yanık (26)
- 18) 24.12.2015 – Hacı zdal (26)
- 19) 25.12.2015 – Miray İnce (3 aylık)
- 20) 25.12.2015 – Ramazan İnce (80)
- 21) 28.12.2015 – Kumru Işık (85)
- 22) 28.12.2015 – Hüseyin Ertene (16)
- 23) 28.12.2015 – Hüseyin Selçuk (5)
- 24) 30.12.2015 – Aziz Yural (33)
- 25) 30.12.2015 – Hediye Eren (50)
- 26) 01.01.2016 – Cabbar Taşkın (40)
- 27) 03.01.2016 – Sezai Burçin (43)
- 28) 04.01.2016 – Kazım Tongđ (51)
- 29) 05.01.2016 – Ali Tetik (34)
- 30) 06.01.2016 – Bişeng Garan (12)
- 31) 07.01.2016 – Nidar Sümer(17)
- 32) 07.01.2016 – Halis Sümer (45)
- 33) 07.01.2016 – Osman Telkin (50)
- 34) 08.01.2016 – Tayfun Yaşlı (26)
- 35) 08.01.2016 – şivan Cebraail Mungan (28)
- 36) 09.01.2016 – Murat Ekinci (22)
- 37) 09.01.2016 – Murat Egl (24)
- 38) 10.01.2016 – Nebi Katlav (23)
- 39) 10.01.2016 – şükrü Coşkun (22)
- 40) 10.01.2016 – Ahmet Zırığ (35)
- 41) 10.01.2016 – Hacı Tongut (32)
- 42) 10.01.2016 – Ali Bağdur (25)
- 43) 10.01.2016 – Mehmet şirin Erdinç
- 44) 11.01.2016 – Garip Mubarız (18)
- 45) 12.01.2016 – Veysi Elçi (32)
- 46) 13.01.2016 – Abdulmenaf Yılmaz (50)
- 47) 14.01.2016 – Selamat şahin (70)
- 48) 14.01.2016 – Mehmet(Mahmut) şahin (70)
- 49) 14.01.2016 – Yakup Isırgan (18)
- 50) 14.01.2016 – Yusuf Akalın (12)
- 51) 15.01.2016 – Büşra Akalın (10)

- 52) 17.01.2016 – Abdullah İnedi (25)
- 53) 17.01.2016 – Hayrettin Şınık (10)
- 54) 18.01.2016 – Mehmet Rıdvan Kaymaz (35)
- 55) 18.01.2016 – Mehmet Kaplan (35)
- 56) 18.01.2016 – Serhat Altun (19)
- 57) 20.01.2016 – Abdülhamit Poçal (38)
- 58) 20.01.2016 – Selman Erdoğan (45)
- 59) 20.01.2016 – Ahmet Tunç (50)
- 60) 22.01.2016 – Veli Müjde (12)
- 61) 23.01.2016 – Cihan Karaman (25)
- 62) 25.01.2016 – Selami Yıldız (28)
- 63) 26.01.2016 – Selim Turay
- 64) 27.01.2016 – Nusret Bayer
- 65) 30.01.2016 – Sultan Irmak (16)
- 66) 05.02.2016 – Abdullah Gün (15)

Ateşli silahlara bağlı olarak ölümü gerçekleşen ve yukarıda ismi verilen 66 kişiden ayrıca 15 kişinin daha farklı tarihlerde ateşli silah yaralanmasıyla öldüğü fakat cesetleri sokaktan alınmadığı için isimlerinin öğrenilemediği iddia edilmektedir. Yukarıdaki isimler dışında Amine Duman(70), Zeynep Demir(65), Besne Zırığ(55), İbrahim Nas(55), Leyla Elsuylu(85) isimli beş kişinin hastaneye ulaştırılmadığı için kronik hastalıklarına bağlı olarak gerçekleşen ani rahatsızlıkları sonucu öldükleri iddia edilmiştir.

Bu ölümlerden ayrıca Cudi Mahallesindeki üç bodrumdan, farklı kaynakların beyanlarına göre 139 ile 187 arasında cesedin çıkarıldığı; yukarıdaki listede belirtilen son 6 ismin cenazesinin de bu bodrumlarda bulunduğu iddia edilmektedir. Kesin sayılar bilinmemekle beraber Cizre’de sokağa çıkma yasağı sürecinde en az 203 insanın hayatını kaybettiği ve bu sayının tespit edilecek diğer isimlerle 266’ya kadar yükselebileceği heyetimize dile getirilmiş bir iddia olarak yetkili mercilerce araştırılmayı gerektirmektedir.

Bodrumlarda bulunduğu bilgisi basına ulaşan ve bu nedenle yaşamını burada kaybettiği iddia edilen bazı isimler de şunlardır: Mehmet Yavuzel, Feride Yıldız, Ferhat Saltık, Ali Fırat Kalkan, Mustafa Vartiyak, Mustafa Aslan, Tahir Çiçek, Rıdvan Ekinci, Dersim Aksay, İslam Balıkesir, Serdar Pişkin, Ferhat Karaduman, Sercan Uğur, Rohat Aktaş, Fehmi Dinç, Hacer Aslan, Gülistan Üstün, Sakine Şiray, Berjin Demirkaya, Ramazan İşçi, Mahmut Duymak, Kasım Yana, Osman Gökhan, İzzet Gündüz, Emek Aydın, Derya Koç, Fatma Demir, Lokman Bilgiç, Murat Keskin, Sinan Kaya, İbrahim İverendi, Fırat Malgaz, Orhan Tunç, Meryem Akyol, Mürsel Dalmış, Star Öztürk, Murat Tunç, Abdülislam Turgut, Mesut Özer, Abdullah Özgür, Agit Aydın, Barış Ağatır, Sahip Edip, Hasan Ayat, Fidan Dadak, Servet Çorak, Ekrem Sevilgen, İsmail Çetin, Yakup Dadak, Yasemin Çıkamaz, Erdal Kar, Cengiz Ceren, Ömer Baran, Mehmet Akın, Mahsum Erdoğan, Hakkı Külten, Abdülkadir Kaya, Mahmut Merse, Mehmet Benzer, Ferhal Balcal, Veysi Bademkiran, Serdar Özbek, Harun Baran, Çimen

Pankan, Zeliha Şahin, Mahmut Görer, Fırat Çağlı, Abdullah Erboğan, Sabri Sezgin, Umut Ürek, Azad Yılmaz, Fadıl Küçük, Yakup Yalçın, İbrahim Temel, Doğan Çalış, Halil Çelik, Mehmet Tunç ve Müjde Tonga.

Gerek bazı basın-yayın organlarına yansıyan, gerek heyetimize aktarılan ve sayısı/niteliği yetkililer tarafından henüz resmi bir açıklamayla bildirilmediği için kamuoyunun hakkında aydınlatılmadığı tüm bu ölüm vakalarının nerede ve ne şekilde gerçekleştiği, yaşam hakkının kim tarafından, nasıl ihlal edildiği gibi hususlar, çok yönlü bir inceleme, araştırma ve başsavcılık tarafından yürütülmesi gereken bir soruşturmanın konusudur. Şayet hayatını kaybeden bu kişilerin çatışan tarafla (PKK veya YDGH) bir ilişki içinde olduğu iddia ediliyorsa, bu hususta da kamuoyunun şüpheye yer bırakmayacak şekilde kamu otoritesi tarafından aydınlatılması gerekmektedir. İlgili mercilerin, söz konusu kişilerin kimliği, ölüm yeri, ölüm şekli vb. konularda iddia edilen tüm noktaları titizlikle soruşturmaları, sorumluları her kim olursa olsun açığa çıkarmaları, haklarında gerekli yasal işlemleri yapmaları ve bu süreçte ortaya çıkan sonuçlarla ilgili kamuoyunu bilgilendirmeleri büyük önem arz etmektedir.

C. GÖRÜŞMELER VE TANIKLIKLAR

C.1. Kurumsal Görüşmeler

Şırnak Baro Başkanlığı Görüşmesi

Heyetimiz tarafından Cuma günü, Şırnak Baro Başkanlığı ziyaret edilmiş, Bitlis ve Muş Baro başkanları ile birçok avukatın da yer aldığı ve Baro Başkanı Nuşirevan Elçi ile yapılan görüşmede; Kaymakam ve Başsavcı ile görüşülen konular etrafında çeşitli sorular ve iddialar sorulmuş; yaşanan tüm bu süreç hakkındaki görüşlerine başvurulmuştur. Heyetin görüşmesinde dile getirilen hususlar şu şekilde olmuştur:

“Bodrumdan bazı ceset parçalarını biz toplattık. Savcılıktan talep ettik, öyle gidildi. Ama savcı bodruma güvenli değil diye inmedi, avukat arkadaşlar içeri girip kemikleri topladı ve dışarı çıkarttı, yani içeriyi hiç görmedi bile. İlk dönemde ölen 85 kişinin çoğu sivildir. PKK militanlarının ölümleri vardysa da bunların açıklanmadığı söyleniyor ama bu iddianın doğruluğundan emin değilim. Sonra bodrumdakilerin ölümü oldu.

Otopsiler Şırnak'ta iken bazı tartışmalar sonrası başsavcıyı ikna ettik ve otopsilere girdik ama bodrumlarda toplu ölümler olunca anlaşmamıza rağmen bakanlığın istemediği söylenip avukatların otopsiye girişine engel olundu. Artık başsavcılığın da gücü yetmedi. Onların da yapabileceği bir şey yoktu, asker, kimi “alma” dediyse almadılar.

Ölüm sayıları hakkında henüz tam bilgimiz yok, çünkü biz de daha yeni toparlanıyoruz.

Adli tıptaki tutanakları gördük, çok uzun bir tespit süreci gerekiyor. Başvuran aileler ile cesetler eşleşmiyor, adli tıbbaya giden sayı 114 ama raporun sonuç kısmında sayı farklı. Birçok otopsi ayrı yerde yapılmış: Şırnak, Silopi, Urfa, Mardin, Antep, Diyarbakır, Malatya. Bir cenazenin yarısı Mardin'e yarısı Silopi'ye gitmiş, bazıları bölünmüş. Cenaze dediğimiz ise ailelere verilen 4-5 kiloluk bir kömür. Bodrumlarda 140'ın üzerinde cenaze olduğunu tahmin ediyoruz. Bunların yandığını düşünüyoruz ama benzin dökülüp yanmış gibi değil, başka bir yanma hali var.

İlçede adli ve idari yetkililerin askerin otoritesi dışında davranmadığını bir süredir hissediyorduk. Hiçbir yetkili bunu dile getirmeyi kendine yediremiyor. Ama uygulamada bunu hissediyoruz. Hatta bir seferinde belediye başkanı ifadeye gelecekti bu yasak döneminde, biz de refakat edecektik ama ne emniyet müdürü, ne başsavcı, ne ağır ceza reisi askerden izin alamadı bunun için. Askerin hâkim olduğu bölge için hiçbir idari ya da adli amirin izniyle girilemiyordu.

Bodrumlardaki ölümler sonrasında da olay yeri incelemesi olmadı, oraya hiçbir adli yetkili sokulmadı. Şimdi gözetilene dair bilgi alıp kriz masası oluşturmaya ve hukuki yardım sunmaya çalışacağız.”

HÜDAPAR İlçe Başkanlığı Görüşmesi

Aynı gün akşam HÜDAPAR İlçe Başkanı Salih Elçin ziyaret edilmiştir. Bu ziyarette, aynı zamanda Nur Eğitim Derneği ve Mustazaflar Cemiyeti Başkanı da hazır bulunmuştur. Hendeklerin açılmaya başladığı süreçten bu güne kadar ilçede nelerin olduğuna, nasıl olduğuna kendi yaşadıkları üzerine tanıklıklarına başvurulmuş, iddialar ve duyumları üzerinden bazı sorular sorulmuş ve yaşanan gelişmelere dair genel değerlendirmeleri alınmıştır. Görüşme notları aşağıdaki şekilde aktarılmıştır:

“Bunların olacağı belliydi. Bir taraftan çukurlar, barikatlar, gömülmüş bombalar diğer taraftan bunu kabul etmeyen bir devlet. Üç sene boyunca bunları hiç görmeyen bir devlet var. Bu çukur ve barikatlar 6-8 Ekim olayından sonra ilk olarak Cizre'de görüldü. O dönemde devlet sessiz kalınca halk tepki vermedi. İnsanlar araçlarını içeri sokamıyorlardı, hastalarını sırtlarında taşıyordu.

Şimdi inanın iç savaş yaşayan Suriye'de bile böyle bir yıkım manzarası yok. Halk burada iki taraf arasında kalmış. Bir tarafta halkın evlerinin önüne bomba yerleştiren PKK, diğer tarafta müdahale ederken tanklarla toplar kullanan bir devlet. Aynı şekilde iki taraf da halkın evlerini mevzi olarak kullandı. Devlet burada öyle bir politika izledi ki, milletin bıkmasını bekledi. Yapılan her şeye göz yumarak, fakat yasak başlayınca sert bir müdahale yapılacağı izlenimini vererek yasağa hazırladı. Gece yasak geleceği ilanı gündüz yapılır yapılmaz halk hemen çıkmaya başladı, bunu engellemeye kimsenin gücü yetmezdi, PKK set çekmeye çalıştı ama

bunu engelleyemezdi. Tabi siviller olursa devlet şiddeti fazla kullanmaz diye düşünülürdü galiba.

Yasağın 28. günü Yafes Mahallesi tamamen boşaltıldı Nur ve Cudi Mahallesi geçtiler, PKK hem kendi elemanlarını hem halkı gönderdi. 32. günde Nur Mahallesi de düştü. Silahlı unsurlar Cudi ile Sur Mahallesi sıkışınca orada sert çatışma oldu. Tabi devlet bir koridor açıp teslim olmaları için bir girişimde bulundu mu, ancak televizyondan izlediklerimizle bilgi sahibiyiz. Duyuyoruz ki, insanlar gidiyor hastaneye, bir poşet içinde birkaç parça kemik alıyorlar ve deniyor ki, 'bu sizin cenazeniz'.

23 Ocak'ta ilk bodrum tespit edildi. 29 Ocak'ta bir saldırı düzenlendi, 7 Şubat'tan sonra da saldırılar yoğunlaştı. Burada duyduğumuza göre, daha sonra bir tür yakıcı gazın atıldığı söylentisi var. Hastanedeki cenazelerin tümünün yakıldığı bilgisini aldık.

Nur Mahallesinde bizim üyelerin evlerine girildi. Said Gözüngü ve iki oğlunun evine asker tarafından girildi, bunu medyaya açıkladık. Önce evi taradılar, mevkisi iyi olduğu için bu ev seçilmiş olabilir.

Leyla İmret'in evine de el konuldu, belki yüzlerce eve el konuldu, buralarda mevzi kurdular. İnsanların bir kısmı evi bırakıp gidiyordu bazıları da alt kata geçiyordu. Taradıktan sonraki gün gelip eve el koydular. Askerler diyor ki 'bize buradan ateş açıldı, bu ateşe karşılık verdik.' Arkadaşlarımız ateş açılmadığını söylüyorlar. İkinci gün bir duvarı yıkıp mevzileştirmeye çalıştılar. Biz buna tepki verdik, Genel Merkez düzeyinde açıklama yaptık. Bu sefer bizim arkadaşlarımıza 'siz bizi şikâyet ettiniz' denildi. Cudi ve Yafes Mahallelerinde bazı arkadaşlarımızın evleri tahrip edildi. Kim yaptı bilmiyoruz."

Cizre Belediye Başkanlığı Görüşmesi

Cizre Belediyesi ziyaretimiz 5 Mart Cumartesi günü gerçekleşmiştir. Belediye Başkanı Kadri Kunur ile yapılacak görüşme için belediyeye gidildiğinde, azledilen Belediye Eş Başkanı Leyla İmret, DBP İlçe Başkanı Mesut Nart, HDP İlçe Başkanı Ali Akdemir ile HDP milletvekili Pervin Buldan'ın da orada olduğu görülmüştür. Daha sonra HDP Şırnak Milletvekili Faysal Sarıyıldız, HDP Şırnak Milletvekili Filiz Kerestecioğlu ve Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi Eş Başkanı Gültan Kışanak da gelmişlerdir. Kadri Kunur'la yapılan ve Leyla İmret'in de katıldığı görüşmede, yaşanan tüm sürecin kendileri açısından nasıl başladığını, ne ifade ettiğini ve mevcut sonuçlar hakkında ne düşündüklerini, değerlendirmelerini talep ettik. Dile getirilen hususlar şunlardır:

"Bodrum olaylarından önce 85 kişi hayatını kaybetti. Bu 85 kişinin hepsi Cizre halkıdır, ikametleri buraya kayıtlı, nerde oturduklarını, kim olduklarını bildiğimiz kişiler. Bunların hepsinin bilgisi bizde var. Çünkü bu cenazelerin hepsini Cizre Belediyesi'nin araçları hastaneye taşıdı. Mesela 112 ambulansları vardı ilçede, ama onlar merkez mahalleler dışında

silah sesi gelen hiçbir mahalleye girmediler. Çatışmaların devam ettiği süreçte bu cenazelerin hepsini bizim arkadaşlarımız çıkardı. O zamanın koşulları farklıydı. Normal bir cenaze hizmeti vermek mümkün değildi. Çünkü bize de aynı yaklaşım vardı. Birkaç defa bizim personelimiz darp edildi. Yaralı ya da cenazeyi alıp götürdüğü yerde, hastaneye gidene kadar dört ayrı arama noktasından geçiriliyor, diğer polislerin yanından gelmesine rağmen. Kimi zaman darp edildi kimi zaman sözlü fiili saldırıya uğradılar. Bu nedenle bizim ambulanstaki arkadaşların da fazla müdahil olma şansı yok. Sadece ürkek şekilde görevini yapabilme, yaralıysa yaralıyı kurtarabilme endişesiyle susarak iş yaptılar. Başka bir yaşam şansı da yoktu. O nedenle 85 kişilik listede herkesin Cizreli olduğundan eminim. Bodrumda kalanlardan ise bizim de haberimiz yoktu. Yasaktan bir gün önce Cizre'ye dayanışma amacıyla gelen üniversiteli gençler çoğunlukla. Sonradan öğrendik ki yasak başlayınca Cizre'den çıkamıyorlar, net sayılarını bilmiyoruz ama bu gençlerin 40-50 arası olduklarını tahmin ediyoruz. Bunlardan Cihan Kahraman vardı, yaralandıktan sonra hastaneye götürülemedi ve bodrumda öldü ama bu öğrencilerden Helin Öncü vardı, onu yaralı halde buradan çıkartabildik. 3 bodrum katta 176 kişi topluca katledildi.

Mahallelere tank ve toplarla geniş bir saldırı yapıldı, daha öncesinde gençler tutuklanıp hakaret ve işkencelere maruz kalıyordu. İnsanlar evlerini terk etmek istemedi, ancak devlet onları göç etmeye zorladı, daha güvenli mahallelere ve yakın yerlere göç edildi, en vahşi cinayetler, ölümler bu mahallelerde oldu, mahalleye girme ve çatışmayı durdurma girişimleri sürekli ve sert bir biçimde engellendi. 270'e yakın taziye var. Sokağa çıkma yasağı kaldırıldıktan sonraki 19 gün boyunca yıkılmayan yerler de yıkıldı, molozlarla karışık ceset parçaları Dicle nehrine döküldü.”

HDP Şırnak Milletvekili Faysal Sarıyıldız Görüşmesi

“Vahşet bodrumları süreci başlamadan önce, mahallede 5-10 yaralının olduğu, cenazelerin olduğu söylendi, sonra ambulanslar bırakılmadığı için AİHM'ye başvurduk. AİHM orada başta Hüseyin Paksoy, Serhat Altun, Orhan Tunç ve bir iki arkadaşına daha ilişkin münferit tedbir kararı aldı. Hastaneye taşınmaları yönünde karar verdi. Bu karar olduğu ve Türkiye'ye iletildiği halde yine bu insanların çıkarılması engellendi. Ben valiliğe bir türlü ulaşamadım ama mesaj attım. Siz gidemiyorsanız bırakın analar gitsin çocuklarını alsın, dedim. Cevap gelmedi. Emniyeti arıyoruz, güvenli değil bırakmayız diyor. 112'yi arıyoruz, emniyetin onayı olmadan gidemeyiz diyor. Başından sonuna kadar böyle oldu. Emniyet genelde bütün yasak boyunca yaralıların olduğu yere ambulans gitmesine izin vermedi, sürekli ya merkeze karakol yanına ya Dört Yol'a ya İpekyolu'na yönlendirdiler. 85 ölümün olduğu döneme kadar ambulans kısmen mahalleye geliyordu, ondan sonra önünü kestiler. Çünkü halkın büyük kısmı mahalleyi terk etmişti ve artık devlet orada kalan herkesin imha edilmesine kanaat getirmişti. Yaralılar için sürekli arıyordum. Yanımda 35-40 anne var, sürekli gözü yaşlı, 'çocuklarımız orada ölüyor siz niye bir şey yapamıyorsunuz' diyorlar. O zaman bir araya geldik. Biz 30 kişiye yakın analarla bir araya geldik, emniyete haber verdik. Mahalleye girdik,

sorun yaşamadık, ilerde bir zırhlı araç vardı o zaman müdahale etmedi. Mahalleden dört yaralı ile üç cenazeyi yanımıza alıp geldik. Gelirken tekrar 112'yi aradım, 'bakın biz geliyoruz siz ambulansı gönderin' dedik. Emniyet izin vermiyor gelemeyiz, dediler. İpekyolu'na çıkıp yolun karşı refüjüne de geçtik. Ondan sonra karşıdaki zırhlı araç ateşlemeye başladı. Bir anda seri halde 40-50 mermi sıktı. Yarımız orada yere serildik, gittiğimizde 15 kişi falan kalmıştı. Ara sokağa girdik ama cenazeler orada kaldı, geri gittik, ne olursa olsun dedik, onları tekrar aldık. Belediyenin cenaze araçlarını istedik, onlar geldiğinde 15'e yakın insanı üst üste istifledik ve 'hastaneye götür' dedik. Belediye meclis üyemiz Hamid Koçal başından vurulmuştu, durumu ölümcüldü belki de orada hemen ölmüştü, Selman Erdoğan göğsünden vurulmuştu. Bunlar hastaneye götürüleceğine önce yaralı halde emniyete götürüldü, ertesi güne kadar da hastaneye götürülmedi.

Diyorlar ki, biz çağrı yaptık, ambulans gönderdik ama kimse çıkmadı. Ambulans görüntüleri baştan sona kadar kirli bir mizansendi. Ambulans hiçbir zaman o caddeye gitmedi. Çünkü orası Nusaybin Caddesi sürekli zırhlı araçlarla doluydu, ambulanslar sürekli Dörtyol'a gitti. Dörtyol oraya en az 700 metre mesafede. Orada anonlar yapıp basına görüntü verildi. Orada taramalar yapıp bakın 'örgüt mensupları izin vermiyor' denildi. Başbakan orada sivil yok deyince, ben hemen telefon ettim 'bakın bilgi verin, kim olduğunuzu açıklayalım yoksa öldürecekler sizi' dedim. Hemen ertesi gün oradan gelen isimleri, adresi twitter hesabımdan verdim.

Devlet güvenli olmadığı için gidemiyoruz diyince, 'bari bırakın bu insanların eşleri kardeşleri gitsin' dedik. Eşleri anneleri buradaydı, 'siz gidin, çaresiziz, kadınsınız size karışmazlar' dedik. Biz gittik ve bizi taradılar. Gittiler ve kimseye haber vermediler, basına da haber vermeden gittiler. Binanın başına kadar gittiler. Orada zırhlı araçları görmüşler, polis ve asker yayan yürüyor orada, çok rahatlar. Tehlikeli bir durum yok. Bu kadınlar oradan gözaltına alınıp emniyete götürülmüşler. Onlara bile izin vermediler.

Bizim arkadaşlar Numan Kurtulmuş'un odasındaydı. Orada görüşüldü. Bodrumdakilerle biz görüştük, onlar artık çıkmaya karar verdiler, ne olursa olsun deyip. Telekonferansla herkes görüşmeleri dinledi Numan Kurtulmuş'un odasında. Tam arkadaşlar konuşurken patlama sesi geldi ve iletişim kesildi, herkes o sesleri duydu. Bunların ses kayıtları mevcut. 30 Ocak'tan sonra zaten bodrumdakilerle bizim irtibatımız kesildi.

İlk hendeklerin kapatılmasında daha önceki valinin de çabaları vardı, bizimle görüşmeye, beraber bu sorunu çözmeye çalıştı. Ben de o zaman epey uğraştım. O dönem İmralı'ya giden arkadaşlarımıza dedik ki 'özellikle Cizre'ye ilişkin durumu anlatın lütfen, gençler bizi dinlemiyor, ama oradan gelecek bir mesaj bağlayıcı olabilir.' Sonra Hatip Bey buraya geldi 'hendekleri kapatın' dedi. O zaman 50 bine yakın insan toplandı, ama Hatip Bey giderken, daha hastanenin oradayken, Nihat Kazanhan isimli çocuk katledildi. Hemen o gün oldu. Birkaç gün sonra, o ölüme rağmen belediyenin araçlarıyla biz hendekleri kapatırken, kapattığımız hendeklerin üzerinden geçen zırhlı araç o akşama mahallenin içinde Ümit Kurt'u öldürdü. Bunlar olunca artık zorlandık. İmralı'dan mesaj gelince hendekleri kapatmak için

ikna edebildik, ama o dönem buradaki valiyle de irtibata geçebiliyorduk. Fakat şu anda buradaki idareciler hakikati katlediyor, baştan sona kamuoyuna yalan söylüyorlar.

Teşhir edilen kadın bedeni vardı, onun fotoğrafını da operasyonel, karanlık askerlerin sosyal medya hesaplarından aldık. Biz bunu inceledik, insanlar geldi dedi ki, burası bizim evin önüdür. Adresin neresi olduğunu söyledik, hangi ev olduğunu söyledik. Ama bunun için hiçbir soruşturma olmadığı gibi yalan söylediler. Dicle kenarında çıkan bir ceset parçası, insan kolu vardı, kanepenin koluna sarılı. Biz o kanepenin diğer parçasını ikinci bodrumda bulduk, karşılaştırdık. Durumu avukatlar aracılığıyla savcıya ilettik, savcı ertesi gün demiş ki, ‘emniyet sordum bunun hayvan cesedine ait bir parça olduğunu söylediler’ ve mesele kapatıldı. Hiçbir şey yapılmadı. İkinci bodrumda 62 insan mahsur iken ve henüz hiçbir ölüm yokken, Mehmet Tunç beni aradı ve dedi ki ‘vekilim biz filan yerdeyiz, Alize Künefe’nin sokağının arkasında dört beş evden birindeyiz. Evde mahsur kaldık, şu anda buraya toplar atılıyor, buradaki insanların büyük bir kısmı sivildir. Bunların hastaneye taşınmasını istiyoruz.’ Sonra irtibatımız kesildi.

Ertesi gün tekrar beni aradı, içerdeki dokuz kişinin yandığını söyledi. Bazılarının ağır yaralı olduğunu söyledi, hastaneye ulaştırılmaları için girişimde buldum ama başaramadım, sonra genel merkezimizi harekete geçirdim. O zaman ‘ambulanslar gidiyor ama örgüt mensupları ambulansların mahalleye girmesine izin vermiyor’ diye haberler yapılmaya başlandı. Ben bunu onlara söyledim, belki sokağın başındadır falan. Bir müddet geçti bana dediler ki, ‘vekilim dediler, siz öyle dediniz diye İbrahim Gün isimli 16 yaşındaki bir çocuk sokağa çıktı, ama onu vurdular, bodrumun penceresinden görüyorum hala ona ateş ediliyor’ dediler. Çatışmalar bittikten sonra 20 gün boyunca deliller yok edilmeye çalışıldı, cesetler taşındı. O günlerde yapılanı izleyebilen kimse yoktu...”

Foto 1. Bostancı Sokaktaki bodrumun dıştan görünüşü

-Yasak öncesinde YDGH'nin keyfi tutumları olduğuna yönelik iddialar var. Kimlik sorma, kontak kapatma ve anahtarı alıkoyma gibi eylemlerden bahsediliyor. Bu keyfi tutumlar denetlenemez miydi?

“Şunu söyleyeyim, bu YDGH denilen yapı tamamıyla Cizre halkının çocuklarından oluşan bir yapıydı ve hiçbir zaman onlarla bir hukukumuz olmadı, kendi başlarına oluşturdukları bir hukukla oradaydılar. Ağırlıklı olarak halktan aldıkları destekle oradaydılar. Dediğiniz tarzda kimi şeyler yaşandı, mesela mahalleye yönelik operasyonların başladığı bir dönemde yolun üzerindeki birçok aracın kontağı alınmıştı, bende de bu bilgi var. Düzenli olmayan ve gençlerin hakim olduğu bir yapıdan bahsediyoruz, düzenli olmayan bir halk tepkisine dayanıyordu.”

-Onları ikna edecek bir organ, kişi yok muydu?

“Mesela birinci hendeklerde ben bizzat hendeklere gittim. Hendek başındaki gençlerle konuştum. Ama ‘Kobani’ye devletin yaklaşımı bu iken, Öcalan’ın üzerindeki tecrit devam ediyorken biz devam edeceğiz’ dediler ve biz başarılı olmadık. Her tarafla görüştüğümüzden sonra en son İmralı heyetine bilgi verdik, Öcalan’la paylaşımlarını istedik. Adadan mesaj geldikten sonra ancak etkili olabildik ve hendekler kapanmaya başladı. Ama ikinci seferinde devlet tüm Kürdistan’da savaş ilanı yaptı, birçok yerde orman yangınları eşzamanlı gelişti, bir hafta içinde 1500’e yakın insan gözaltına alındı yarısı tutuklandı. Bunlar olunca gençlerin artık bizi dinlemeyeceğini biliyorduk. Bu yapının zaten bizimle bir hukuku yoktu.”

-Bu süreçte evlerinin terk etmek isteyen bazı mahallelilerin engellendiğine yönelik iddialar var.

“Bana bu yönde bir şikayet gelmedi. Yalnız bu son günlerde dertleşmek isteyen yurttaşlar yakınırken dediler ki, ‘vekilim bu devletin barbar olduğu biliniyor, keşke gençler bu noktaya vardırmasaydı.’ Bu yönde yakınmalar bana da geldi.”

-Peki, hendeklerin bu seviyeye gelmesine devlet niçin müsaade etti. Sizlerle iletişime geçerek bunu engelleyemez miydi?

“Maalesef bu devlet hiçbir sorunu müzakere ile çözmeye niyetli değil. Güçle, bastırma ile bu sorunu çözebileceğine inanıyor. Uzun süre zaman kazanmak için umutlar verdi. Biz bunu en baştan biliyorduk ama bu sürecin devleti dönüştürmek mecburiyetinde bırakacağını düşünüyorduk ve hala da öyle düşünüyoruz. En küçük bir umudu bile değerlendirmeye çalıştık. En ufak bir demokratik siyaset kanalı varsa onu zorlayarak silahı devreden çıkarmaya çalışıyoruz. Operasyon aynı zamanda çok sert bir ablukaydı. Aslında genelgeye baktığınızda eczaneler açık olabilir diyor ama hiçbir eczacı evinden çıkamadı. İlk bir ay boyunca mesela marketler de kapalıydı onlara da izin verilmedi. Sonra devlet sembolik birkaç şey yaptı. Almira Market’in oraya bir yardım kamyonu getirdi. Yardım dağıttılar ve görüntü aldılar. Oysa Yüz Bin nüfusluk bir ilçede böyle bir şovla sorun halledilebilir mi. Mesela kanalizasyon sistemi tamamen patlatılmış bir kent var ve henüz devlet yok ortada. Dün zor bela bir sürü görüşmeyle bir kamyon yardımı ilçeye sokmayı başardık. İki araç geldi, soğan ve patates taşıyan araçlardı, akşama kadar bırakmadılar. Yasak boyunca dört beş tane kamyon geldi, gıda taşıyordu, kaymakamla iletişime geçtik, yardımı dağıtmamıza izin vermediler. Şu anda ciddi şekilde konut sıkıntısı var, top mermileri birçok evi tahrip etmiş, insanlar döndüğünde kiralayabilecekleri evler bile yok, evinin yarısı tahrip olan tek odası kalan insanlar var, o odalarda kalıyorlar. Cizre’nin her evine operasyon bittikten sonra girildi ve hepsinde televizyonlar patlatıldı, çamaşır makineleri kurşunlandı.”

HDP Şırnak Milletvekili Filiz Kerestecioğlu Görüşmesi

“Helin Öncü’nün yaralı kurtulması için Nabi Avcı’ya çok fazla baskı yaptık. Ona dedim ‘bakın Şırnak Valisi size yanlı bilgi veriyor.’ Ben Faysal’dan bilgi alıyorum, Nabi Avcı’ya veriyorum, valinin verdiği yanlış bilgileri düzeltmeye çalışıyorum. Kız yerde yatarken ‘yürüyebilir, ambulansa gelebilir’ diyorlar. Sonunda ambulans gönderilmesine karar verildi, bu sefer ‘ambulans gidip alamıyor’ dediler. Babası Cizre’nin girişinde bekliyordu, onun geçip almasına izin vermediler. Belediye ambulansının gitmesine karar verildi, bu sefer de ambulans şoförü gözaltına alınmıştı. Sonunda Nabi Avcı’yı baskı yapmak üzere ikna etmeseydik Helin’i de çıkaramayacaktık ilçe içinden.”

AK Parti İlçe Başkanlığı Görüşmesi

Alınan randevu doğrultusunda cumartesi günü AK Parti ilçe başkanlığı ziyaret edilmiştir. AK Parti İlçe Başkanı Ferzen Güven ve başkan yardımcısının hazır bulunduğu görüşmede, yasak öncesi dönemde nelerin yaşandığı, başka bir çözüm yolunun mümkün olup olmadığı ve yasak süresince yaşananlara dair kendi kanaatleri, tanıklıkları, eleştirileri ve önerileri sorulmuştur. Görüşmede ifade edilen notlar aşağıda belirtilmiştir:

“Yasak öncesinde bu YDGH denilen gençlik bayağı sıkıntılıydı. Sokakların çoğunu kapatmışlardı. Yasaktan sonra bayağı rahatladık.

Daha önce Cizre’de hayat durmuştu. Polisin müdahalesi başarılıydı. Güvenlik güçleri gayet titiz davrandı. Yani mecburen bazı sivil kayıplarımız da oldu. Ailelerine başsağlığı diledik biz. Bunlar da zaten YDGH onların arkasına sığınıp savaştığı için oldu.

Yasaktan önce hiç kimse dışarı çıkıp gezemiyordu, askerler polisler sokaklara giremiyorlardı. Biz dahi gidip gezemiyorduk. Halka zarar ziyan gelmesin diye daha önce engellemediler. İnsanlar Hatip Dicle’nin sözlerine uymadı. Halk uymak istedi ama YDGH denilen gençlik uymadı. Halk bu gençliğin sözlerine uymadı, biz de halkın yanında çözüm istiyoruz.

O süreçte sıkıntılı olmayan mahallelere halkımızı yerleştirdik ve bütün ihtiyaçlarını karşıladık. Üç ay boyunca onları barındırdık.

Operasyon esnasında tabii ki halkımızın evleri zarar gördü ama bu zararların karşılanacağından da eminiz.”

C.2. Mahalle Muhtarlarıyla Görüşmeler

Nur Mahallesi Muhtarı Murat Okumaz

“30 bin kadar nüfusu olan bir mahalleyiz. Hendekler devletin gözü önünde kazıldı. Bu hendekleri yapmayın dediğimizde bizi dinlemediler. Kaymakam yasaktan 20 gün önce genel bir toplantı yapıp, ‘hendekleri kapattırım’ dedi bize. Biz de onlarla konuştuk, onlar da ‘devlet gelsin bizimle görüşsün’ dedi. Buradaki binaların yarısı gitti. Yasağın geleceği açıklanınca biz de hemen mahalleyi terk ettik. Biz Konak Mahallesi’ne geçtik. İlk başta nüfusun %20’si çıktı zaten, mahalleye yapılan top atışları ile beraber insanlar dilim dilim mahalleyi terk etti, ta ki 35. günde tamamen boşalınca kadar. Burada kalanlar da Cudi Mahallesi’ne kaydı. Bu mahallede 20’den fazla insan öldü, bir kısmı YDGH içinde yer alan kişilerdi bir kısmı sivildi. YDGH bu mahallenin çocuklarıydı, bir de örgüt mensupları gelmiş olabilir, gelip yönlendirmiş olabilirler. Çözüm süreci boyunca silah dağılımı arttı, bunların hepsi hükümetin gözü önünde oldu. Biz iki devletin, iki ölümün arasında kaldık. Yasak gelince göç edenler için birkaç kez kaymakamı aradım, gıda falan ihtiyacı olan 155’i arasın dedi, arayanlara yardım edildi. Sadece gıda yardımı bir de un yardımı yapıldı. Gıda yardımı herhalde 2 bin paket mahallemize yapıldı, 80 torba un verildi; bu, göç esnasında oldu. Geldiğimde evimi yıkılmış

gördüm. Kapı kırılmış, içeri girilmiş, eşyalar kırılmış, içerisi taranmış. Burada okul binası vardı, tamir ediyorlar, şimdi ya karakol olacak ya da sağlık ocağı. Kaymakamla toplantı yaptık, hasarlı evler için zarar tespiti yapılacak, hepsi ödenecek dendi, ama nasıl yapılacak bilmiyoruz. Mağdur olanların ve yoksul olanların listesini hazırlayıp kaymakamlığa vereceğiz. Gıda ve kira yardımı yapılacağı söyleniyor şimdi. Özel hareket mensupları sürekli ve çok ağır küfürler ediyor, insanlarla böyle konuşuyorlar, aşağılıyorlar, ev aramalarına bizi de götürüyorlardı, bizi dışarıda bekletiyorlar kapıları kırarak evlere giriyorlar sonra bizi çağırıp arama tarama yapıyorlardı. Ev halkına öldürürüm, gebertirim gibi şeyleri çokça söylüyorlardı.”

Sur Mahallesi Muhtarı Abdullah Avşar

“Bu sokakları devlet böyle yaptı. Buralarda hendek vardı, devlet ilk başta umursamadı. İki taraf da aynı davrandı. Biz onlara da bir şey diyemiyorduk. Korkudan ne devlete ne onlara bir şey diyemiyorduk, Bir şey söyleyince ‘seni öldüreceğim’ diyor. Ben ne diyebilirim bu durumda. Sonunda böyle oldu. Yıkılan mahallelere hiçbir yardım yapılmadı. Bu mahallenin 20 bine yakın nüfusu var. Daha yeni belediye gıda malzemesi dağıtımına başladı. Kaymakam ne yapacak, her şeyi yapacağız diyor ama o kadar. Zaten bir dönem hiç telefonlarımıza cevap vermedi, milletvekiline bile cevap vermedi burada. Şu yapılanlara bakın, bir devletin yapacağı bir şey mi bu?”

Yafes Mahallesi Muhtarı Necmettin Özer

“Her şey göz önünde zaten, mağdur olduk, rezil olduk, aç kaldık, insanımızın yaşadığı her şey göz önünde. Her şeyimiz gitti bir namusuz kaldı elde. Biz 23 gün evde kaldık. Sonra beyaz bayrak aldık elimize, yürüdük. Evini bize açanların yanına gittik. Tankla topla perişan olduk. Gençlerimizin de hatası vardı. Onlara dedik, bu işleri yapmayın. Biz zaten göç edip geldik buraya. Gençlerimizin de hatası oldu, devletin de hatası vardı. Mahallede barikat vardı. 23. günde devlet her şeyle saldırdı. Kaçtık biz, sonra nasıl oldu bilmiyoruz. Bir tarafımız ateş, bir tarafımız su. Bir tarafta yandık, bir tarafta boğulduk. Bizim sokakta (*Sittinefis Caddesi*) 18 araba yakılmış, kim yaktı bilmiyoruz, biz çıktık sonrasını göremedik. 34 cenazeyi kimsesizler mezarlığına numara ile gömdüler. Kim olduklarını bile tam tespit etmediler. 155’i arayanlara sadece ekmek ile koliler gitti. O da onların adamı olanlar. Derneklerden yardım geldi. Cizre’nin yerlilerine verdiler, o dernekler de köyden göç edenlere vermeyin dediler. Yardım yaparken bile ırkçılık yapıldı. 155’i aramayanlar ve yerli olmayanlara yardım kolisi verilmedi o yasak döneminde. Göç ederek köylerden gelenlere ne belediye bir şey ulaştırabilirdi, ne kaymakamlık ve dernekler yardım etti. Evleri tahrip olanlar döndüğünde mecbur kiracı olacak, çoğunun evi tahrip oldu ama kiralık ev de yok. Belediyenin derneği gelmiş şimdi, ne olacak bakalım. Hala milletin çoğu dönmedi evlerine, gelince ne yapacaklar.”

Dicle Mahallesi Muhtarı Sabri Yural

“Bizim mahallede çatışma falan olmadı sadece bir bomba patlatıldı, onu da geç fark ettiler. Bir sefer de çatışma oldu. O zaman evlere kurşunlar isabet etti. Yasağın ilk ayında bizim mahallede nüfusun yarısı kaldı, bir aydan sonra üçte biri kalmadı. Mahallenin sakinleri gitti ama Cudi, Nur, Yafes’ten bizim mahalleye göç edenler kaldı. Onların ihtiyaçlarını biz karşılamaya çalışıyorduk. Biz kimseyi gıdasız bırakmadık. Tabi devlet değil. Biz kendi imkanlarımızla dışarıdan işadamlarımızın yardımıyla marketlerle anlaşma yapıp fişler verdik. Tabi çatışma bölgesine değil, buraya göç edenlere biz ulaşmaya çalıştık. Bu binalara camilere sığınanlar vardı. İki market açtı burada belediyenin yanında, ama geliş gidişler sıkıntılıydı. Son iki ayda dört beş gün kapattılar sonra sabah 8 öğlen 12 arası açtı. Ben geliyordum, kaç sefer çatışmanın arasında kaldım. En son orada bir patlama oldu, bir çocuk öldü, Veli Müjde. Son çatışmada bu camiye (*Şeyh Seyda Camii*) degen bir roketatar mıydı bomba mı, onunla da bir çocuk öldü, 12 yaşında. Çatışmanın olmadığı yerde o çocuk öldü.

Biz burada ne devletten ne belediyeden bir yardım alamadık. Kızılay bir gün burada Ziraat Bankasının orada yardım yaptı, o da GBT’leri kontrol ederek. Ben kendim karakola gitmişim, dedim ki: 20-30 tane çok mağdur aile var, onlara yardım edelim. Hayır dediler. Onlar 155’i arasınlar, biz GBT’lerine bakıp kendi imkanlarımızla ulaştıracağız, panzerle evlerine götüreceğiz, dediler. Tabi millet korkuyor, bunu kabul etmedi. Mesela panzer senin evine geldiği zaman başkaları seni ihbarcı zanneder. Ben Kaymakam Bey’le de görüştüm. Zengin Cizreliler birkaç tır yardım göndermişti. Bırakmadılar onu, 10 gün beklettiler kapıda. Silopi açıldıktan sonra oraya gönderdiler. Devlet geldi, bize söyledi. Dedi ki “gidin mahalleyle konuşun. Deyin ki, ‘bu hendekler kalkmazsa büyük bir kaos yaşanacak, gerekirse bütün mahalleyi başınıza yıkacağız.’” Sanayi odası temsilcileri ve biz muhtarlar gittik Nur Mahallesi’ne, bunların ileri gelenleriyle konuştuk. Hayır dediler, biz kaldıramayız. Ancak dediler, ‘Kandil’den istek gelmezse biz kaldıramayız.’ Şöyle, devletle pazarlık kurmaya çalıştılar, gerçeği söylemek gerekirse. Dediler ki, ‘o da bizim tutuklularımızı bıraksın biz de hendekleri kaldıralım. Ya da devlet gelip gençlerimizi yakalamasın, söz versin.’ Devlete bunları dedik, ‘onlarla pazarlık olmaz, devlet devletliğini yapacak, halk da halklığını’ dediler.

Hatip Dicle gelmiş konuşmuştu, sonra hendekler kalkmıştı. Ondan sonra Cudi mahallesinde ziraat sokağa 3-4 panzer girecekti. O mahallede tabi karşılık mı aldılar, ben orada değildim bilmiyorum, bir çocuk öldürüldü. O çocuk öldürüldükten sonra tekrar hendek kazmaya başladılar. O çocuk da inşaatta çalışıyordu, boyacıydı. Şimdi bize dediler ki, hendekleri kaldırırsak gelip bizi yakalayacaklar, bizi öldürecekler.”

C.3. Yakınları Ölen Ailelerle Görüşmeler

Miray ve Ramazan İnce'nin Ailesi

Abdurrahman İnce (60, Ramazan'ın oğlu), Emine İnce(80, Ramazan'ın eşi):

Abdurrahman İnce: “Miray yeğenimin kızıydı. Halasının kucağında alt kata iniyorlardı. Burada merdivende fişek yüzüne vurdu. Sonra hastaneye götürülürken aynı keskin nişancı yerinden babam Ramazan vuruldu. 155'e ben telefon açtım. Yaralımız var dedim. '2 erkek bir kadınla çıkın, beyaz bayrak gösterin' dedi. Babam, kardeşim, yengem çıktık. Tekrar aradım, bize ateş açmayın dedim. Ambulans daha gelmeden bize aynı keskin nişancı ateş etti. 100 metre ilerde oldu. Hem yengem hem babam yaralandı. Bebeğe de ikinci bir kurşun değdi. Babam hastaneye kaldırılınca öldü. Miray zaten orada vefat etmişti. Sonra Faysal Sarıyıldız araya girdi. Belediyeni ambulansı ancak 1,5 saat sonra gelebildi.”

Emine İnce: “Ramazan'ın elinde beyaz bez vardı vurduklarında.”

(İki katlı evin merdivenleri karşı tepeden rahatlıkla görülebiliyor, önü açık durumda. Miray'ın amcasının işaret ettiği tepe merdivenlere ve bahçeye hakim olup, polislin mevzilendiği iddia edilen bir nokta.)

Foto 2. Miray İnce'nin vurulduğu iddia edilen noktada görülebilen bir kurşun izi

Sokakta Vurulduğu İddia Edilen Hemşire Aziz Yural'ın Amcası

Sabri Yural: “Aziz’in evi Nur mahallesindeydi. Yaşlı bir bayan yaralanıyor. Yaralı haldeyken kimse gidip onu alamıyor. Ambulans çağırılıyor ambulans da gelmiyor. Gelmeyince, bu yaralı kadın orda bekliyor. Aziz’in evinin biraz uzağında ama aynı mahallede. Aziz’i çağırıyorlar, kendisi evdeymiş, halk çağırıyor. Orada gören insanlar bize söyledi, biz orada değildik. Çağırıyorlar, Aziz kadını kurtarmaya çalışırken arkadan vuruluyor. Olduğu yerde yıkılıyor. Orada milletin imkanlarıyla ta o mahalleden Kadıoğlu Oteli var ya, onun arkasına kadar sedye ile getiriyorlar, oradan battaniyeye sarıp ambulansa bindiriyorlar, devlet hastanesine. Nerden ateş edildiği belli değil. Kesin bilmiyoruz ama keskin nişancı vurmuş, keskin nişancılar kim ise odur. Vurulduktan sonra halk tarafından kaldırılıyor, Botan hastanesinin arkasına kadar getiriliyor, orada ambulans zaten görüntülerde de var, orada bizim akrabalar var, onlar sahip çıkıyor. Ve 5-6 altı kişilik bir grupla ambulansa yetiştirildikten sonra ambulansla da kimse gitmiyor hastaneye.

Aynı gün ben sabah konuştum onunla, gel dedim, on beş gündür buradasın, yeter artık biraz evine gel. Babası yatamıyordu yani, tek oğludur, diğer bir tane var özürdür. Babası yıkılmış şimdi. On beş gün boyunca evindeydi, gelen mağdur insanlara tedavi yapmaya çalışıyordu. Eşini hastaneye göreve çağırışlardı, o evde kalmıştı, hemşire olduğu için hastalara tıbbi yardım yapıyordu evinde. Ben ona gel dedim, gelemiyorum abi dedi o tarafa, çatışmalardan dolayı. O gün bu kadın yaralanınca onun yardımına koşuyor. Tam da sokağın ortasında vuruluyor. O zamana kadar hastalar evine geliyordu.”

Birinci Bodrumda Öldüğü İddia Edilen Mahmuttin Duymak'ın Ailesi

Lütfiye Duymak (50, Mahmuttin'in eşi) ve Osman Duymak (53, Mahmuttin'in dayısı)

L. D: “25. günde biz alt sokağa geçtik. Eşimle beraber birkaç gün öbür mahallede kaldık. Ondan sonra erzakımız bitti. Geldi eve erzak almaya, arkadaşı vurulunca o da takılı kaldı geçemedi artık bizim tarafa.”

-Arkadaşı vurulduğu için mi bu tarafta kaldı?

L. D.: “Yanında vuruldu.”

-Sokakta mı?

L. D. : “Sokakta vuruldu, ondan sonra bir daha gelmedi.”

-Daha sonra telefonla görüşebildin mi?

L. D. : Telefonla görüştük dedi ‘ben gelemiyorum’, kimse kafasını çıkaramıyor keskin nişancılarından dolayı.

-O zaman bodrumda mıydı?

L. D. : Bodruma sığınmış zaten. Birinci bodrumdan çıkmışlar ikinciye girdiler, ondan sonra zaten haber alamadık.

-Kaçınıcı gün sizden ayrıldı?

L. D. : 30. günümüzü tamamladık, 5-6 gün sonra eve erzak için geri döndü. Diyelim yedi gün orada kaldık.

-Bodrumda kalanlar silahlı kişiler miydi?

L.D.: “Hepsi sivildi elinde silah olan kimse yoktu, hepsi öğrenciydi. Televizyondan öğrendik. Bizimki de bitkin olanlar içindeydi. Mesaj gönderiyordu.”

-Kocanızla hiç konuşabildiniz mi o zaman?

L.D: “Yok konuşamadık...”

-Siz bodruma kadar gitmişsiniz¹ yaralıları almaya, nasıl oldu?

L.D: “Biz gittik bodrumun oraya. Biz on kadındık. Dedik ki yaralılarımızı getirelim. Cafer Sadık Sokağı’na geldik. Dört tarafımızı sardılar. Bodruma iki üç metre kalmıştı. Polislerle aramızda 10 metre vardı. Polisler bize dedi ki burada ne işiniz var. Biz yaralılarımızı almaya geldik, dedik. Dediler ki, siz bilmiyor musunuz orada mayınlar var. Madem onlar ölecekse biz de ölelim, dedik. Onlar giderse biz de gideriz. Biz konuştuk derdimizi onlara anlattık. Karşıdan biri geldi. Zebani gibiydi, insana benzemiyordu. Keleş elinde başımıza tuttu. Sanki elimizde silahlıymışız gibi, onlarla savaşa gitmişiz gibi davrandılar. Hepimizi topladılar, arkamıza dört panzer düşüp bizi emniyete götürdüler. Orada hepimizi aradılar, sonra köprünün öbür tarafındaki karakola (Banixani) götürdüler. İfademizi teker teker aldılar. Polisleri zaten kadındı, fakat bizi iç çamaşırlarına kadar soydular. Bu muameleyi bize gösterdiler. Vallahi ondan sonra kaymakamlığa götürdüler, resmimizi çektiler, bizi tarttılar, boyumuzu ölçtüler, gözümüzü rengini kaydettiler. Bizi oradan hastaneye götürdüler, saat 9 buçuk gibiydi. Bizi oradan doktorun yanına getirdiler. Sizi darp etti mi diye sordu, polisler de oradaydı. Bizi bıraksınlar diye, hiçbir şey yapmadılar, dedik.”

-Ambulanlar gönderildi mi oraya?

L.D.: “İlk ambulans hiç oraya gitmedi, ta Banixani’ye (köprünün diğer tarafındaki mahalle) gitti. İkinci ambulansı da Dört Yol’a gönderdiler, Güneş Otel civarına. İki kilometre uzağında duruyordu, hâlbuki ambulans oraya gidebilirdi. Mesafe 250 metre olmalıydı. Biz bodrumun oraya giderken hiç bomba falan görmedik, biz yolumuzda gittik, yolumuzda geldik. Bomba hiç yoktu, sadece elektriğin kopan telleri vardı. Devlet hep yalan söyledi. Kendileri ambulansı taşıyordu, orada çatışma var diyordu. Biz oraya gittiğimizde hiç çatışma yoktu. Bodrumdan hiçbir silah patlamadı. Kimse cenazesini teslim alamadı, ya bir parça kemik aldılar, al bu senin cenazendir dediler.”

¹ Yaralı yakını 10 kadının bodruma yürüdüğü ve gözaltına alındıklarını aktardıkları bu olay 31 Ocak günü gerçekleşmiştir.

Foto 3. Bostancı Sokak'taki bodrumda yapılan incelemede karşılaşılan ve kemik olduğu düşünülen bulgular.

Osman Duymak: “İMC TV izliyorduk, ambulans çıkıyor haberi çıkar çıkmaz hemen bomba sesini duyuyorduk”.

-Cenazenizi almaya gittiğinizde ne gördünüz?

O.D.: “Biz orada, sanki işkence alay eder gibi bir muamele ile sabahtan akşama kadar bekledikten sonra ancak cenazemizi verdiler. Biz orada 8 cenaze gördük, cenazemizi camiye getirdik. Orada imam vardı, güya cenazemizi yıkayacaktı artık yıkanacak bir durumu zaten yoktu. Bir kül tablası kadar kemik yığını vardı, başka bir şey yoktu. İki üç kilo ağırlığında bir şeydi.

Biz yoldan gelirken Botaş'ın orada bizi aradılar, tabutu açtılar, ellerini tabutun içine sokup arama yaptılar. Hâlbuki abdestsiz, biz Müslüman isek, cenaze yıkanmışsa ona dokunulmaz. Belki cenazemiz kadındır, niye elliyor. Bizi üç noktada durdurdular, en son Cizre Trafik'in orada durdurdular. O cenazemiz altı yedi araba ile geliyordu. Diğer noktalara ne olduysa burada da aynı muamele. Cenaze başına ancak bir kişi bırakabiliriz dediler. Bu bir kişiyle defnedilmez dedik. Cenaze başına bir kişi bıraktılar. Bu cenazelerin sahipleri kimler. İşte bu birkaç arabadır dedik. Ceza olarak çekin kenara dedi. Bir-bir buçuk saat burada bekleyeceksiniz, dediler. Cenazeyi gönderdiler sonra, “***** olun gidin” dediler bize. Ondan sonra “Ölürüm Türkiye” marşını, mehter marşını çaldılar cenazeyi gömene kadar.”

Abdullah Gün'ün Ailesi

İlçe halkıyla görüşülürken bodrumlardan dışarı çıkan bir çocuğun vurulduğu ve bu nedenle diğerlerinin dışarı çıkmaktan vazgeçtiği sıkça dile getirilmişti. Bu çocuğun 15 yaşındaki Abdullah Gün olduğunu öğrendiğimizde, mezkur iddiayı araştırmak için babası İbrahim Gün ve annesi ile görüştük.

İbrahim Gün: “Abdullah 29. günde evden gitti. Arkadaşlarını terk etmek istemediği için bodrumda kaldı. 5 Şubat'ta bodrumdan dışarı çıkıyor ambulansın gelip gelmediğini kontrol etmek için. Keskin nişancı çıkar çıkmaz onu vurmuş. O çocuk olduğu için, küçüktür, karışmazlar diye onu çıkartmışlar. Ambulans gelmişse hepsi dışarı çıkacaktı. Vurulduktan sonra cenazesi dışarıda kalmış. Bodrumdakiler içeri alamamış, ne olmuş bilemiyoruz. Naaşını hele daha bulamadık. Vurulduğunda sokakta ölmüş Abdullah, bir saat falan sağ kalmamış. Ambulans hiç yakına gelmemiş. Ama yakında panzerler vardı. Ambulanslar uzakta bekletiliyor, diyorlar ki ‘siz çıkın, ambulansa gidin.’ Ama yolda patlayıcı, hendek falan kalmamıştı o zaman, sadece panzer, tank vardı. Ambulansları hiç yaklaştırmadılar.”

Annesi: “ Biz gittik Mardin'de kan verdik DNA için, ama daha naşını bulmadılar. Şırnak'a gittik, 12 cenaze vardı. Sadece 3 tanesi tanınmıştı. Diğerleri çöp torbası gibi bir şeyin içindeydi. Çantalarda 4-5 kilo kemik falan vardı sadece, başka bir şey gören olmadı. Kömür gibi olmuş kemiklerin kim olduğunu söylerlerse artık mecbur odur diye kabul ediyoruz. O mudur değil midir nerden bilelim? Naaşı belki yakıldı belki de nehir kenarına atıldılar. Nerededir bilmiyoruz.”

C.4. Evleri Yıkılan Aileler ile Yapılan Görüşmeler

Ş. H. (E)

“Terk ettik evi. 34. güne kadar yoğun bir sıkıntı yoktu. Operasyon bittikten sonra iş makineleriyle yıktılar birçok evi. Molozların bir kısmını nehir kenarına attılar.” (Nehir kenarına atılmış molozlar içinde ceset parçalarına olduğu söylenen fotoğrafları da gösterdi. Bunun üzerine nehir kenarına gidildi, moloz yığınları görüldü.)

H. K. (E)

“... camii fahri imamıyım. Caminin yanında kendi evimde kalıyordum. Borcumuz da vardı ne yapacağız şimdi? Perişan olduk. Bakın bunlarda kitaplar, ne hale gelmişler.” (Medresede okutulan Arapça bazı kitapları üst üste yerde yıkıntıların üstünde gösteriyordu.)

Evin neresiydi

“Burası işte, dedi bu hale getirmişler. (Üstünde durduğumuz molozların olduğu düzlüğü gösterdi.) Hükümetten herhangi bir yardım gelmedi. Bize ne olacak şimdi”

A.K. (E)

“İnsan hakları diye bir şey yok. Hani bunun neresinde insan hakları. Devletin yaptığına kimse karşı koyamıyor. Sokağa çıkma yasağı ilan edildiği gün çıktık evden. Beş haneydik. Silopi bostancı köyüne gittik. Cizrede ev bulamadık kiramak için. Bana kendi yurdumda, nerelisin diye sordular. Halka mahalleyi terk edin diyen devlet bize bir çadırı bile çok gördü. Biz bu ülkenin vatandaşı değil miyiz”

A.T. (E)

“Gül sokakta oturuyorduk. 25 kişiydik toplamda. Üç katlı evde oturuyorduk. Kırmızı Medrese Camisinde kaldık. Hiçbir yerden yardım gelmedi. Burada hendek yoktu. Biz nerede kalacağız. Burada bu durumda nasıl yaşayacağız.”

M.Ş. (E)

“Kale Mahallesi Camisinde kalıyoruz. Dokuz kişiyiz. Evimiz bu hale gelmiş. Ne yapacağız, nasıl yapacağız. Hendek öbür sokakta vardı. Kimse bize bir şey demiyor, bir çare göstermiyor. Borçlarımız var, nasıl olacak. Bu ev nasıl ayağa kalkacak. Biz ne yapacağız “

R. U. (E)

“37. günü ayrıldık mahalleden. Evimizi bırakmak istemedik. Evimizi eşyamızı korumak için gitmedik. Yandaki eve top mermisi düşünce çıktık. Silopi’ye gittik, hala orada kalıyoruz. Dün sadece belediye geldi, durumumuzu sordu. Keşke devletimiz böyle yapmasaydı. Bir çözüm bulsaydı bu işlere. Böyle olmasaydı keşke”

S. B. (E)

“9 kişiydik, kendi evimizdi. Şimdi bir evimiz yok. Borcunu bitirmemiştik daha. Bu hale getirmişler. 37. gün çıktık.”

O. T. (E)

“Sur mahallesinde oturuyorum.11 kişiyiz. 31. Günü terk ettik evi. Evimizi kullanmışlar, yakmışlar, batırmışlar. Buradan köye gittik. Çoluk çocuk perişan olduk. Kim yapacak, devletin yaptığı belli değil mi?”

L. I. (E)

“Evimiz tek kat ama üç bölüm. Bu haliyle belli olmuyordur. 11 kişi kalıyorduk. 30 gün sonra çıktık. Cizre içinde başka mahalleye taşındık. Hendek kazılırken devlet neredeydi, PKK’yi, YDGH’yi niye yakalamamışlar? Hem evimiz barkımız yıkılmış, hem de üstüne bayrak asmışlar. Biz gavur evladı mıyız? Bizim bayrakla bir derdimiz mi var. Hep bayrak taşıyorum üzerimde *(bu esnada cebinden bayrak çıkartmaya çalıştı.)* Bu bayrağı asmaktan ne anlıyorsunuz? Ben başka ülkenin vatandaşı mıyım, devlet şimdi burayı ele mi geçirdi?”

C.5. Diğer Tanıklıklar

H. Ş.² (45, E, Cudi Mh.):

“İlk başta bir çocuk, 15 yaşında bu bodrumdan deneme amaçlı çıkarıldı. Çocuk vuruldu. Sağlık bakanı çıkmıyorlar dedi. O çocuk deneme amaçlı çıktı. Kapı önünde vurdular, onun cenazesi 5 gün sokakta kaldı.”

A. K. (49, E, Cudi Mh. – *Evi ikinci bodrumun yer aldığı Narin Sokakta yer alıyor*)

“Yasağın 20. gününde çıktık, çıkarken kimse ile karşılaşmadık, rahat çıktık. 20. günden sonrasını bilmiyoruz. Gençlerin bizi engellemesi söz konusu değildi. Kimse bize ‘evinizden çıkamazsınız’ demedi. Evimizin yanında top patlayınca biz çıktık. Tanklar zaten 2. günde tepeye yerleştirilmişti. Hendekler burada değil sokağın başında idi. Hendeğe karşı çıkmadık, bir şey söyleyemedik. Çatışanlar mahallenin değil ama Cizre’nin çocuklarıydı. Askerler evimize yerleşip karargâh gibi kullandılar. Biz döndüğümüzde devletin kullandığı TNT gibi bir patlayıcı bulduk. Polisleri çağırdık ama ‘iyi ki haber verdiniz, çocuklar oynamadı’ diye dalga geçtiler. Sanki Cizre’ye değil Rusya’ya girmiş gibi kahramanlık narası atmışlar.”

(30, K, Cudi Mh. - *Evi birinci bodrumun karşısında olan bir kadın*)

“Bir ay burada, evimde kaldım. Ben de vuruldum ama en çok top ateşi vardı, yaralanınca hastaneye gittim. Kapımın önünde vuruldum, beni keskin nişancı vurdu. Bizim taraftan hiç ateş yokken polis beni bacağımdan vurdu.” (*Görüşmecinin herhangi bir şikayette bulunmadığı öğrenilmiştir, şikayette bulunmaktan kaygılandığı gözlemlenmiştir.*)

Y. Y. (26, E, Cudi Mh. - *Evi birinci bodrumun yer aldığı binayla aynı bahçeye bakıyor, eve dışarıdan ateşle isabet eden cisimlerin tavanda ve duvarlarda açtığı delikler ağır silahların kullanıldığı iddialarını güçlendiriyor.*):

“30. günde biz çıktık. Top düşmeden çıkmadık. Top ateşi olunca biz de o bodruma (*birinci bodrum olarak belirtilen yer*) yerleştik. Top ateşi devam edince biz mecburen çıktık. Sonra geldik, böyle gördük. Evimizi rastgele taramışlar. Evimize girip burayı kullanmışlar, yemek yapıp içeriyi dağıtmışlar, her şeyi parçalayıp gitmişler. Eve girip rastgele taramışlar (*ev içinde, başka evlerde de gösterilen ve asker kumanyası olduğu belirtilen konserve kutuları görülüyor*). 30. güne kadar o bodrumda sadece ev halkı vardı. Bizden 1-2 gün sonra komşularımız da çıktı, kimse kalmadı. Ondan sonra oraya gelenler de bizim gibi güvenli görüp sığınmışlardır. Zaten o bodrum da normal bir daireydi. Benim evim o bodrumla bitişikti. Sığınanların da başka çareleri yoktu, gidebilecekleri bir yer yoktu, zaten askerler her

² Bu kısımdaki beyanların ve iddia sahibi kişilerin sadece isim ve soyadlarının ilk harfleri belirtilmiştir. Kişilerin güvenliği gözetilerek kimlik bilgileri bizde mahfuz kalmak kaydıyla görüşmeler yürütüldüğü için bu yol tercih edilmiştir. Buna karşın baş harfleri belirtilmeyen kişiler ise isimlerinin hiç kayıt altına alınmaması talebinde bulunmuş kişilerdir. Parantez içinde belirtilen bilgiler sırasıyla yaş, cinsiyet ve meskun olduğu mahalle bilgileridir.

yeri kapatmıştı. Şu an gidebileceğimiz hiçbir yer yok, eşimle beraber bir gün bir yerde öbür gün başka yerde kalıyoruz. Eşim hamile, onu da hastaneye götüremiyorum. Cizre’den çıkınca dört aile aynı yerde kaldık iki ay, dört aileye de sadece 1000 lira verdiler, başka da bir yardım falan olmadı.”

(55, E, Cudi Mh.):

“Bütün evlerin su depolarını kırmışlar delmişler. Bizim en çok su ihtiyacımız var. Belediye su verse bile depolar mahvedilmiş, su tutamıyor artık. Benim evdeki depoyu dipten delmişler, kasıtlı yapmışlar. Bizim en çok su ihtiyacımız var artık. Yoksa zaten su az geliyor, haftada iki gün falan, depo da olmayınca... Herkese en azından bir tonluk su deposu verilmeli.”
(Cizre’nin yerel koşullarında haftada iki ya da üç gün belediye tarafından su verilebildiği bu nedenle bütün ailelerin ev çatılarında 3-5 tonluk su deposu bulundurarak suyun aktığı günler bu depoları doldurduğu öğrenilmiştir. Çatıdaki su deposunun hasar alması ya da delinmesi durumunda ise su ihtiyacının karşılanması mümkün olmamaktadır. Görüşmeler esnasında su depolarının güvenlik güçleri tarafından kasıtlı olarak tahrip edildiği veya kurşunlandığına yönelik iddialar başkaları tarafından da dile getirilmiştir.)

(40, E, Sur Mh.):

“Gençliğin de hatası vardı, buralarda çoluk çocuk var ama bomba yerleştirmişler. Bombanın yeri mi burası! *(Bombanın evin yakınına yerleştirildiği yeri gösterdi, evin yanındaki yamaça yerleştirilen bombanın kablolu ve uzaktan kontrollü olduğunu belirtti.)* Evet, nöbet tutturuyorlardı. ‘Niye ben nöbet tutuyorum da bu ev tutmuyor?’ diyordu bazıları. Her evden bir kişi gidiyordu nöbete. Biz çıktıktan sonra evime askerler yerleşmiş, evin içi mahvolmuş. *(Ev yamaçta olduğu için yanında iki tankın Cizre şehir merkezine doğru mevzilendiği yerler görüldü. Buradan şehir merkezine doğru top atışları yapıldığı iddia ediliyor.)*

Foto 4. Sur Mahallesi yamacında iki tankın ilçeye doğru mevzilendiği söylenen noktalar

(30, E, Cudi Mh.):

(Mahalleli ile konuşurken yanımıza yanaşan biri ağlamaklı bir halde, yıkıntılar üzerine asılmış bayrakları göstererek şu şekilde konuştu ve hızla yanımızdan ayrıldı): “Bakın ben öğretmenim, şimdi ben bu bayrakları nasıl anlatacağım çocuklara, bu kadar yıkımın ardından ben çocuklara ne diyeceğim, beraberliği nasıl anlatacağım diyeceğim.”

(35, E, Sur Mh.):

“Yasağın başında çıktık, geldiğimizde bütün ev harap olmuş. Yasaktan iki gün sonra geldik. Mersine yerleşmiştik, abimlerin yanına. Mecburen tekrar Mersine döneceğiz. Barikat bizim evin alt kısmında vardı, önünde yoktu. Evimiz polisle gençlik arasındaydı. Polis gençliğe ateş edince bizim bahçeyi de evi de vurdu kaç kez. Bu yasaktan önceydi, riskli yerdeydik, yasak başlamadan hemen önce çıktık.”

A.A. (40, K, Sur Mh.):

“3. güne kadar buradaydık. Hastane tarafından bizim eve doğru polis ateş etti. YDGH burada değil bizim evin aşağısındaydı. Arada devlet ateşi bize nişan alıyordu. Evde kalamazdık artık, biz de şehrin merkezine kaçtık. Dağkapı Mahallesi’nde kaldık. Yasak kaktı, sonra biz geldik evimize. Evde sağlam eşya da duvar da kalmamış.”

Ş. U. (42, E, Cudi Mh.):

“Polisler bu özel hayata, namahrem odalara giriyorlar, yiyorlar, içiyorlar en sonda da pisliyorlar, yatak odalarına, battaniyelerin içine, banyo keselerine pisliyorlar; yatak odalarına, battaniyelerin, nevresimlerin üstüne... Mesela bizim evde, çocukların keseleri var ya, banyo keseleri onların üstüne pislemişler, bizim klozetin içine sıkıştırmışlar tıkansın diye. Duvarlara sürmüşler bilmem ne yapmışlar. (Kişiye evini görmek istediğimizi belirttiğimizde, eşinin evi iki günde bu izlerden arındırıldığını beyan etmiştir. Dolayısıyla iddia doğrulanmamıştır.)

Biz 27. gün buradan çıktık. O zamana kadar sadece tepeden atış yapıyorlardı, tanklardan toplardan obüslerden artık ne varsa ellerinde. Şu aşağılarda caddeye doğru hendekler vardı. Ama buralarda hendek yoktu. 1 Ocak’tan itibaren çok aşırı atışlar oldu. Hatta benim yengem de yaralandı. Karşı evden şu eve geldiği zaman, gelmiş buradan ihtiyacını almış, tam çıkarken baldırından vurulmuş, tek kurşun iki baldırını delip geçmiş. Top ateşi bir de keskin nişancı vardı yukarda.”

(50, E, Cudi Mh.):

“Sadece sokağın başında hendek vardı ama hendeğin başında hiç kimse durmuyordu. Kimse hendeğin başında zorla tutabilir mi? Bir gün tutarım, bir ay tutarım bir yolunu bulur kaçarsın. Bir bayan şu dolabı (evinin bahçesini göstererek) açıyordu, biz de bu aşağıdaydık, yukardan mermi geldi, omzundan girdi önden çıktı. Ondan sonra hastaneye zaten gidemiyorsun. Nerde tedavi gördü bilmiyoruz. Buradayken biz hiç çatışma olmadı, hep yukardan ateş açıldı, hendek aşağıdaydı, burada yoktu. Biz hiç çatışma görmedik, yukardan (Cizre’ye hakim tepeler gösteriliyor) ateş açıldı. Burada da herkes korkuyor konuşmaya, mesela ben

korkuyorum konuşmaya. Biri benim ismimi verir, akşam beni alır götürürler. Benim çok nüfusum var. Burada 5 milyar benim masrafım var, ben bir lira istemiyorum kimseden.”

(45, E, Cudi Mh.)

“Biz bir şey yapmamıştık oğlumuz burada yaralıydı, oğlumuzu yakalayıp hapse attılar. 16 yaşındaydı. Bugün Midyat’tan Diyarbakır cezaevine götürmüşler. Bizim mahallede yukarı sokakta daha eve varmadan yaralanmıştı. Kimse dışarı çıkamıyordu. Bizim komşunun çocuğu vardı boynunda Kuran vardı ders almaya gitmişti yandaki sokakta kafasına sıkılmışlardı. Tek kurşunla öldü. Kafasına isabet ettikten sonra ölmüş. O da bu çocukla yaşitti, 16 yaşındaydı. Yeğenim ile beraberlerdi. Kurşun kafasına çarptıktan sonra yeğenim onun yere düştüğünü görünce içeri kaçmış. Yere düştükten sonra komşularımız onu yerden kaldırdılar. Sonra ailesine haber verdiler ailesi çocuklarının cenazesini almak için gelmiş. Ambulansa bindirip götürdüler. *(Vurulduğu iddia edilen bu kişinin ismi öğrenilemediği için anlatım doğrulanamamıştır.)* Ambulans şuraya kadar gelebiliyordu. Mahalleye giremiyordu. Caddeye kadar geliyordu, biz de oraya götürüp bindiriyorduk cenazeyi. Onlar da hastaneye götürüyordu.”

N. B. (14, K, Sur Mah.)

“Sabaha kadar uyuyamıyorduk. Bebekler sürekli ağlıyordu. Kardeşim polis gördüğü zaman nefret ediyor. Elektrik ve suyumuz yok. Bize hiç yardım gelmedi. Yalan söylüyorlar. 2 Yaşındaki çocuğu bile terörist görüyorlar. Okullar kapalı, Polisler çocuklara para verip ‘Kim bize ateş etti’ söyleyin diye zorluyorlardı.”

Z. S. (10, E, Sur Mh.)

“Gece patlama ve bomba sesinden uyuyamıyorduk. İrkilerek korkarak uyanıyorduk. Bebek kardeşim soğuktan hasta oldu, dışarı çıkaramadık. Hala da korkuyoruz.”

G. A. (11, E, Sur Mh.)

“Çocuklar panzerleri görünce kaçıyorlar. Panzerlerden sürekli mehter marşı çalarak mahallemizden geçiyorlar.”

B. K. (K, 35, Gazeteci):

“Cizre’de yasağın 80. gününde, yasağın kalkmasının ardından gazeteci arkadaşlar olarak ilçeye gittik. İlçe girişinde uzun araç kuyruğunu aşarak en öne geldiğimizde basın çalışanı olduğumuzu söyledik. Polis, komiserine sorması gerektiğini söyledi. Komiser aracın önüne geldiğinde, önde oturan kameraman arkadaşımızın basın kartını çıkarmasıyla polisin kartı onun yüzüne fırlatması bir oldu. Hiçbir şey demeye kalmadan arkada en son sıraya geçmemiz istendi. Bu muameleyi gördüğümüzde ve bir avukatında polisler tarafından darp edildiğini duyduğumuzda artık her şeye hazırlıklı bir şekildeydik. Araç kuyruğu uzun olunca köy yolundan ilçeye girmenin yollarını aradık. Ancak bu kez de gördük ki, köy yolunda da başka bir komiser etrafındaki polisler bağırıyordu. Polisler oldukça gergindi ve komiserin bağırmasından o hengâmede bizi çabucak yolladılar...”

(E, 30, Avukat)

“Yasak döneminde gözaltına alınan kişilerin işlemini takip etmek için Emniyet’e gittiğimde, gözaltına alınan birçok kişinin feci şekilde dayaa maruz kaldığına şahit oldum. Polis onları mahkûm ettirecek cümleleri ifadelerine ekleyip, imzalatmaya çalışıyordu. Avukatlara da baskı yapıyordu ama bazılarına zor engel olduk.”

E. V. (K)

“Biz kiracıyız burada. Beyazıt sokakta oturuyorduk. Gidecek bir yerimiz de yoktu, imkânımızda. Eşi, dostu, akrabası, imkânı olanlar daha ilk gün gittiler. Biz kaldık. Bombalar atılıyordu artık. Etrafımızda kimse kalmamıştı. 36. gündü bizde çıkmak zorunda kaldık. Ev bu hale gelmiş. Nasıl olacak şimdi, nasıl düzelecek tekrar?”

H. K. (E)

“Kimse kalmadı. Çatışmalar ve bombalar yoğunlaşmıştı. İçeri doğru artmıştı. 37. günde çıktık. Köylere gittik. Kime kimi şikâyet edeceksin ki? Herkes silahlı. Devlet silahlı, gençler silahlı.”

Z. Ş. (E)

“Cudi mahallesi doğuş sokakta oturuyorum. Ebuliz caddesinde dükkânım var. 6 kişiyiz. 25. gün çıktık. Evin içinde top mermileri var. Yıkıntı halinde ama giremiyoruz. 155 polisi arıyoruz cevap vermiyorlar. Ne yapacağız, korkuyoruz.” *(Telefonumuzdan 155’i arayarak görüşmesi sağlandı ve kişi adresini verdi.)*

D. TESPİT VE KANAATLER

MAZLUMDER Çatışma İzleme ve Çözüm Grubu olarak ilçede gözlem ve inceleme yapılırken, çevrede yerleşik olan ve çoğunlukla terk ettikleri evlerine geri dönen aileler ve çatışma sürecinde ilçeden ayrılmayan aileler ile görüşülmüştür. Ailelerin çatışma sürecine dair tanıklıkları, çatışma boyunca kendi yaşadıkları mağduriyetler ve şahit oldukları olaylara dair kanaatleri dinlenmiştir. Ailelerin dışında, ilgili kişilerle ve yetkililerle yapılan görüşmelerden, anlatımlardan ve sahadaki tüm inceleme ve görüşmelerden sonra, çalışmanın süresi ve imkanları dahilinde elde edilebilen bilgiler, alınan duyumlar ve iddialar ile gözlemlerden edilen bazı bulgular ve izlenimler şu şekildedir:

1. Sokağa çıkma yasaklarının başlaması öncesinde Cizre’de açılan hendekler ve kurulan barikatlar nedeniyle gündelik hayatın rutin akışının ciddi şekilde bozulduğu, YDGH tarafından gerçekleştirilen kimlik kontrolü, esnafa kepenk kapattırma, araçların kontak anahtarlarına geçici veya sürekli el koyma, yol kapatma ve araç kontrolü gibi eylemlerin ilçe halkının ciddi bir kısmında baskı ve tedirginlik oluşturduğu ve güvenlik endişesiyle tepkilerini dile getirmekten tedirginlik duyan kimi kişilerin sokağa çıkışlarını sınırladıkları öğrenilmiştir. Ayrıca hendek kazılan, tuzaklayıcı patlayıcı gömülen çevre alanlarda yerleşik ailelerin bu durumdan şikâyetçi oldukları ve bazıları evlerin yanına ya da altına döşendiği aktarılan bu patlayıcı düzeneklerin sivillerin can güvenliğini açıkça tehdit ettiği görülmüştür.
2. Hendeklerin ilk açıldığı dönemde güvenlik güçlerince müdahale edilmediği, mülki amirlerin; yerel yönetimlerle, siyasi mercilerle ve yerel eşrafla birlikte çözüm arayarak hendeklerin kapatılmasına çabaladıkları, bu çabalardan kısmen sonuç alınabildiği ve fakat Çözüm Süreci’nin belirsizliğe dönüşmesiyle, bu kişilerin yasak öncesindeki dönemde olduğu gibi YDGH’ye nüfuz edebilme ve onları ikna edebilme imkânının kalmadığı ifade edilmiştir. Hendek ve barikatların yeniden kurulması öncesinde güvenlik güçlerinin mahallelere keyfi operasyon ve gözaltılar yaptığı yönündeki iddialar da, yerel eşrafın ve siyasetçilerin çabalarının sonuçsuz kalmasına sebep olarak ileri sürülmüştür. Ayrıca, Kaymakam’ın yasaktan 20 gün önce mahalle muhtarlarının da hazır bulunduğu bir toplantı tertip ederek, hendeklerin kapatılması için girişimde bulunmalarını istediği öğrenilmiştir. Fakat aynı dönemde başka ilçelerde devam eden yasak ve çatışmaların, bu girişimleri olumsuz yönde etkilediği ve ilçedeki soruna ilişkin herhangi bir çözüm sağlamadığı düşünülmektedir.
3. Milli Eğitim Müdürlüğü’nün öğretmenlerin ilçeyi terk etmelerini sağlayan mesajı sonrasında, sokağa çıkma yasağının 14 Aralık 2015 günü, saat 23.00 itibariyle başlayacağını duyurulmasıyla, ilçe halkının tedirginliğinin arttığı ve yoğun şekilde ilçe dışına göç etmeye başladığı anlaşılmıştır. Yasak başladığında 130 binlik ilçe

nüfusunun hızla 90 bin civarına indiği, çatışmaların başlaması sonrasında da ilçe dışına göçün artarak devam ettiği öğrenilmiştir. Şubat ayına doğru ilçede yaklaşık 30 bin kişinin kaldığı tahmin edilmektedir.

4. Bazı aileler, herhangi bir engelleme yaşamadıklarını beyan etmelerine rağmen, sokağa çıkma yasağının ilk döneminde YDGH'nin güçlü olduğu bazı mahallelerde ilçe halkının ilçeyi terk edişini zor kullanma suretiyle engellemeye çalıştığı yönünde bilgiler mevcuttur. Bu durum, çatışma mahallinde kalmak istemeyen kişilerin can güvenliğinin ihlal edilmesi sonucunu doğurmuştur.
5. Yasağın ilk günlerinden itibaren tank gibi ağır silahların hâkim noktalardan ilçe merkezine doğru mevzilenerek mahalle içlerine ateş açıldığı ve top ateşi nedeniyle Cizre'de çok sayıda evin isabet aldığı iddia edilmiştir. Sahada yapılan incelemeler esnasında da söz konusu mahallelerdeki evlerin kullanılmayacak şekilde tahrip olduğu gözlemlenmiştir. 130 bin nüfuslu ilçede, yaklaşık 50 bin kişinin barındığı düşünülen mahallelerdeki evlerin oturulamayacak şekilde tahrip olması veya tamamen yıkılması, yoğun bir çatışmalı sürecin yaşandığı kanaati oluşturmaktadır. Görüşmelerde edinilen aktarımlara göre, birçok aile, tank atışlarının evlerinin yakınına isabet etmesi sonrasında evlerini terk ederek, ilçe içinde daha güvenli olduğunu düşündükleri mahallelere geçmiş ya da ilçe dışına göç etmiştir.
6. Mahallelerdeki hendeklerin, barikatların ve tuzaklanmış patlayıcıların; insanların ambulans ve itfaiye gibi yaşamsal açıdan büyük önemi haiz araçlara ulaşımını engellemek suretiyle de sağlık, yaşam, güvenlik ve seyahat gibi temel haklarını ihlal ettiği açıktır. Yine meskûn mahallerdeki bu tür barikat ve hendeklere razı olmayan yahut bu tür eylemlere kendileri ya da aile üyeleri yardıma zorlanan bazı müşterikilerin de tepkilerini ya da itirazlarını, can güvenliği endişesi nedeniyle açıkça yapmaktan çekindikleri düşünülmektedir.
7. Yasağın sonlanması sonrasında ilçedeki çalışmalarımız esnasında izlerine nadiren rastlamakla beraber; hendek ve barikatların Sur, Nuh, Yafes ve Cizre mahallelerinin çeperlerinde ve mahallelerin giriş kısımlarına doğru kurulmuş olduklarını düşünmekteyiz. Buna karşı, sokağa çıkma yasakları öncesinde açılan ve sivil yaşamı her açıdan olumsuz etkileyen hendek, barikat ve tuzaklayıcı bomba sayılarını öğrenmek mümkün olamamıştır.
8. Çatışma süreci boyunca YDGH ve güvenlik güçleri tarafından ilçe halkının evlerine yerleşilmesi ve buraların mevzi olarak kullanılması, meskun mahalde çok sayıda evin tahrip olmasına ve sivillerin de ateş arasında kalmasına neden olmuştur.

9. Sivil yurttaşlara ait evlerde MKE'ye ait bazı mermi kovanları, fişeklikler, roket mermileri vb. mühimmat artığına rastlanması, bu evlerin mevzi olarak kullanıldığına dair iddiaları güçlendirmektedir. Özellikle Sur, Nur, Yafes ve Cudi mahallelerini çevreleyen alandaki birçok evin güvenlik güçleri tarafından uzun süreli olarak konaklama amacıyla kullanıldığına yönelik iddialar bulunmaktadır. Yasak sonrasında evlerine geri dönen Cizreliler tarafından dile getirilen bu iddialara ilişkin heyetteki üyelerimize bazı bulgular (*odaların içine ve eşyalara dışkılama, evin duvarlarına yazılar yazma, eşyaların tahribi ve kötü kullanılması*) sunulurken; ev sahiplerinde, bu fiillerin hakaret kastıyla yapıldığı ve evlerinin bilerek tahrip edildiği yönünde bir algı oluştuğu gözlemlenmiştir.

Foto 5. Ev içinde bir duvar yazısı

10. Güvenlik güçlerinin hâkim olduğu bazı bölgelerde birçok evin kapısının patlayıcı ile patlatılarak açıldığı ev sahipleri tarafından sıkça iddia edilmiştir. Gözlemlerimiz de bu iddiayı desteklemektedir.
11. Çatışmalar devam ederken zarar gören bazı su depolarının keskin nişancılar tarafından kasıtlı olarak hedef alındığı, böylece ilçe halkının susuz kalarak evlerini terk etmeye zorlandığı yönünde iddialar dile getirilmiştir. Çatışmaların bitimi sonrasında da, kurşun izleri görülen bazı su depolarının da kasıtlı olarak delindiği yönünde iddialar bulunmaktadır.

- 12.** Beyaz bayrakla ilçeyi terk etmek veya yer değiştirmek durumunda kalan insanların da keskin nişancılardan ve top ateşinden tedirgin olduğuna dair tanıklıklar alınmıştır. İlçe halkından, beyaz bayrak taşımalarına rağmen ateşe hedef olduğunu söyleyenler bulunmaktadır. Ramazan İnce'nin ölmesi ve Miray İnce'nin annesinin yaralanması da, ailenin iddiasına göre, polisin bilgisi dâhilinde beyaz bayrak taşıyarak hareket ettikleri halde gerçekleşmiştir.
- 13.** Çok sayıda ölümün gerçekleştiği Cudi Mahallesi'ndeki üç ayrı bodrumun bulunduğu mekânlarda inceleme yapılmıştır. Bunlardan sadece Bostancı Sokak'ta bulunan binanın, bodrum kısmının kısmen ayakta olup içeri girilebilir durum olduğu görölmüştür. Çökme tehlikesi bulunduğu söylenen bu bodrumun içi tamamen karanlık olup, içerde ağır ve sert bir koku hissedilmiştir. Işık yardımıyla yol alınabilen yaklaşık 80 metrekarelik iç alanın zemininde binadaki çöküntüler nedeniyle moloz parçalarının bulunduğu ve duvarların yoğun bir is ve karartı ile kaplı olduğu görölmüştür. Bodrumdaki birkaç yatağın sadece metal iskeleti kalmış, buna karşın yorgan dolgusu olduğu tahmin edilen bazı yün parçalarının kısmen yandığı görölmüştür. Ziyaretimiz esnasında burada yanmış olduğu düşünölen üç kemik parçası görölmüştür. Narin Sokak'ta bulunan ikinci bodrum ile Narin Sokak ile Akdeniz Sokak arasında yer alan üçüncü bodrumun yer aldığı binaların ise tamamen çöktüğü ve sokakla hemzemin olduğu görölmüştür. Aktarılan iddialara göre, söz konusu binaların molozları, yasağın son 15 gününde Dicle nehri kıyısına dökölmüştür. Molozlar götüröldükten sonra sokakla hemzemin olan alanda kalan bodrum kısmının ise moloz yığınyla dolu olduğu görölmüştür. Molozla dolu bu bodrum alanlarında hâlâ bazı ceset parçalarının bulunabileceği iddia edilmektedir. Burada, çerez atölyesi olarak kullanıldığı öğrenilen üçüncü bodrumun üst köşesinde, atölye makinesi olduğu tahmin edilen bir metal aksam görünmekte, ayrıca moloz yığının altında mülk sahibine ait bir aracın da halen gömölü olduğu iddia edilmektedir.

Foto 6. Bostancı Sokak'taki bodrumun girişı

Foto 7. Narin Sokak'taki bodrumun yer aldığı binanın molozla düzlenen hali

- 14.** Bodrumlardan çıkarılan ceset sayısı bilgisine ulaşmak mümkün olamamıştır. Bununla birlikte birinci bodrumda 32, ikinci bodrumda 62, üçüncü bodrumda ise 45 cesedin çıkarıldığı iddia edilmektedir. Fakat avukatlar tarafından, adli tıp tutanaklarının sayılara ilişkin çelişkili ifadeler barındırdığı belirtilmektedir. Bununla beraber, bodrumlardan çıkan cesetler için farklı kaynaklar, 139 ile 187 aralığında farklı sayılar ifade etmektedirler. Bodrumların içindeki bütün kişilerin kimlik bilgisine sahip olunamadığı ve bazı ailelerin kimlik tespiti için kan vermeyi reddetmesi nedeniyle, bu işlemlerin uzaması ve kesin bilgilerin ortaya çıkarılmasının uzun zamana yayılması beklenmektedir.
- 15.** Yasağın son 40 günü boyunca kamuoyunun bilgi sahibi olduğu bodrumlarda mahsur kalanlar hakkında, resmi yetkililer bu kişilerin silahlı olduklarını iddia ederken, ilçe halkının bir kesimi ve siyasi temsilciler, bu kişilerin büyük kısmının silahsız, sivil ve bir kısmının da yaralı olduğunu iddia etmektedir. Bu iki iddiayı da destekleyecek kesin bir şahitlik elimizde bulunmamaktadır. Fakat bu kişilerin tamamının, neredeyse hiçbir bedensel bütünlüğü kalmayacak, yakınlarınca tanınamayacak ve kimliklerinin ancak DNA eşleştirmesi yoluyla tespit edilebilecek şekilde ölmeleri, bu toplu ölümlerin nasıl ve ne tür silahlarla gerçekleştiğine dair ilçe sakinlerinde çeşitli şüphelerin oluşmasına yol açmıştır. Cenazesini alan bazı ailelerle yapılan görüşmelerde, teslim alınan kemiklerde yanık izleri görüldüğünün beyan edilmesi de bu vakalarla ilgili titizlikle araştırılması ve aydınlatılması gereken çok ciddi hususlar olduğunu ortaya koymaktadır.

Foto 8. Bostancı Sokak'taki bodrumda yapılan incelemede karşılaşılan ve kısmen yanmış bir insan ayağı kemiği olduğu düşünülen bulgu.

- 16.** Çatışma süresince yaralanan bazı kişilerin güvenli olduğu düşünülmesi için son olarak Cudi Mahallesi'ndeki bu bodrumlara getirildiği, yaygın olarak aktarılmış bir kanaattir. 45. günden sonra mahallenin bütün çıkışlarının tamamen güvenlik güçlerinin kontrolünde olduğu ve ambulansların ana caddede bekletilerek hiçbir zaman bodrumların 600 metreden daha yakınına getirilmediği iddia edilmektedir.
- 17.** Bodrumlarda kalan kişilerin sağ olarak teslim alınması ve yaralıların hastaneye ulaştırılması için aracı olabilecek, bodrumda mahsur kalanların ikna edilmesini sağlayabilecek ve bunun için arabulucu olabilecek hiçbir aktörün kamu otoritesi tarafından devreye sokulmadığı sık dile getirilen bir iddia olmuştur. Yine, sivillerin de arasında bulunduğu anlaşılan bu grupların, adli birimlere sağ şekilde ulaştırılması için gerekli çabanın gösterilmediği de heyetimize verilen beyanatlar arasındadır.
- 18.** Özellikle üç bodrumun bulunduğu alanda olay yeri incelemesinin yürütülmediği yaygın şekilde iddia edilmektedir. Savcılıktan, soruşturmanın gizliliği nedeniyle, bu konudaki iddialara ilişkin herhangi bir bilgi ya da yanıt ise alınamamıştır. İncelemelerimiz esnasında da, olay yeri incelemesinin yürütüldüğüne dair bir bulguya rastlanılamamıştır. Görüşülen bazı avukatların belirttiğine göre ise, yasak kaldırıldıktan sonra Bostancı Sokak'taki bodrumda bulunan iri kemik parçalarının toplanması talebine savcılık nezaret etmemiş, buna karşın avukatlar bodruma girerek kemik parçalarını dışarı çıkartmışlardır.
- 19.** Çatışmaların sonlanması sonrasında bodrumların bulunduğu alanda cesetlerin nasıl toplandığı, binaların yıkımının çatışma öncesi veya sonrası nasıl gerçekleştiği, alandaki delillerin nasıl toplandığı yönünde yetkililerden bir bilgi ya da açıklama alınamamıştır. Bu durum, güvenlik güçlerinin olay yerine adli yetkilileri de almadığı ve inceleme yapmalarına izin vermediği yönündeki iddiaları güçlendirmektedir. Ayrıca farklı illere gönderilen cenazeler için birçok vakada, avukatların otopsiye girmelerine izin verilmediği de iddia edilmiştir.
- 20.** Yasağın başlangıcından önceki hafta içinde Cizre'ye iki otobüsle gelen ve öğrenci derneği üyesi olduğu söylenen üniversiteli gençlerin büyük kısmının bodrumlarda öldüğü iddia edilmektedir. Genç grubun ilçeye geliş sebepleriyle ilgili kesin bir bilgiye ulaşılamamıştır. Yalnızca, yasağın başlamasıyla birlikte bu öğrencileri getiren otobüslerin de ilçe dışına çıkamadıkları belirtilmiştir. İlçe otogarında tamamen yanmış olduğu görülen iki otobüsün bu öğrencileri getiren otobüsler olduğu ve güvenlik güçleri tarafından kasten yakıldığı iddia edilmektedir. İlçe otogarının yer aldığı alanda herhangi bir çatışma emaresine rastlanmaması da bu iddiayı destekler mahiyettedir.

21. İlçenin su ve kanalizasyon altyapısının tahrip olması nedeniyle ilçede ciddi sağlık sorunlarının baş göstermesi ihtimali bulunmaktadır. Bahar aylarının yaklaşması ve Cizre'nin iklim koşulları göz önüne alındığında su gibi temel bir ihtiyacın giderilmesi ve kanalizasyon altyapısının yeterli düzeyde yeniden kurulması için acil bir eylem planı devreye sokulmalıdır. Aksi takdirde ilçe halkının, su ve kanalizasyon altyapısının cezalandırma amaçlı tahrip edildiğine yönelik bir kanaat oluşacaktır.
22. Yasak boyunca evlerinde erzaksız kalan kişilere 155 no'lu hattı aramaları durumunda polis tarafından erzak ulaştırılmasına izin verildiği iddia edilmektedir. Fakat erzak talebinde bulunanlara GBT kontrolü yapılarak erzak verildiği, "*GBT'si temiz çıkmayanlara erzak verilmeyeceği*"nin Emniyet tarafından söylendiği yaygın şekilde dile getirilmiştir. Bu durumun kendilerinin 'şüpheli' gibi gösterilebileceği kaygısı taşıyan bazı vatandaşların gereken yardımı almasına engel teşkil eden bir husus olduğu görülmüştür. Muhtarlar tarafından Cizreli işadamları yardımıyla toparlanan yardım paketlerinin ise sadece çatışmasız bölgedeki ailelere ulaştırabilmenin mümkün olduğu; sıkıntılı olmayan mahallelere yerleştirilen insanların ihtiyaçlarının karşılandığı belirtilmiştir. Yasak süresince Cizreli işadamları ve yerel belediye aracılığıyla temin edilen gıda yardımlarını taşıyan tırların ise ilçeye girişine izin verilmediği iddia edilmiştir. Ailelerle yapılan görüşmelerde ise birçok aileye erzak yardımının ulaşmadığı ve bundan kaynaklı mağduriyetlerin yaşandığı bilgisi alınmıştır.
23. Yine, yardımlar ve mağdurların zararlarının tanzimi bahsinde dile getirilen bir diğer husus da şu şekildedir: 5-12 Eylül 2015 tarihlerinde ilan edilen 8 günlük sokağa çıkma yasağı döneminde, Cizre içinde 800 civarında ev tahrip olmuştur. Evleri tahrip olan vatandaşların, yasadaki sonrasında zararlarının tazmini için Kaymakamlıktaki komisyonlara başvuru yapmasının YDGH tarafından engellendiğine dair bazı iddialar ortaya atılmıştır. 5233 sayılı Kanun kapsamında yapılması istenen söz konusu başvurular; ancak kanunda adı geçen "terör ve terörle mücadelede doğan zararlar" başlığıyla yapılabildiğinden, bu ve benzeri ibareler, bazı vatandaşların "devletin haksız şiddetini de tazminat karşılığında normalleştirdiği" yönünde eleştirilerine konu olmuştur. Yine, benzer gerekçeler ileri sürülerek vatandaşların zararlarının tazmini için yapılacak başvurulara aracılık edilmemesi yönünde, YDGH tarafından da avukatlara baskı yapıldığına dair bazı iddialar dile getirilmiştir. Kanunun adı ve başvuru tanımlamasına yönelik mağdur vatandaşların da rızası olmamakla beraber, vatandaşların zararlarının karşılanabileceği tek yolun bu şekilde engellenmesi kabul edilemez bir durumdur. Ayrıca, bazı vatandaşların çekincelerinin giderilmesine yönelik olarak, mezkur kanunun adının, çıkarıldığı dönemdeki Çözüm Süreci'nin ruhuna uygun biçimde yeniden düzenlenmesi de değerlendirilmelidir.

24. Evlerini terk edip çevre ilçelerde akraba yanında veya kirada kalanlara yardım yapılacağı, mağduriyetlerinin giderileceği yönünde hükümet beyanlarına rağmen çoğu aileye henüz bir kamu yardımının ulaşmadığı ve mağduriyetlerin giderilmesine yönelik bir desteğin verilmediği, bunun yerine göç edenlerin çoğunlukla akrabalar arası dayanışma ile geçinmeye çalıştığı öğrenilmiştir.
25. Yasağın devam ettiği süre içinde gözaltına alınan bazı kişilere kötü muamele yapıldığı ve kaba kuvvet uygulandığı, bu kişilerin ifadelerine polislin bazı eklemeler yaparak avukatlara o şekilde imzalatmaya çalıştıkları yönünde tanık iddiaları mevcuttur.
26. Çatışma süreci boyunca yaralanmış sivil halktan kişilerin de, hastaneye gidip tedavi olmaya çekindikleri öğrenilmiştir. Hastanenin neredeyse karakol görüntüsü verecek şekilde polis merkezi gibi kullanılması da, yaralı ve hastaların kötü muameleye maruz kalma veya şüpheli olarak tanımlanabilme kaygısını güçlendirdiği ve tedaviden vazgeçmelerine neden olduğu değerlendirilmektedir.
27. Yasak süresince Cizre’de kalan vatandaşlarla yapılan görüşmelerden edinilen bilgilerde, 45. günden sonra herhangi bir çatışmanın gerçekleştiğine yönelik bir şahitliğe rastlanmamıştır.
28. Sürecin son 19 günü operasyonların bitirilmiş olduğu iddialarına rağmen, sokağa çıkma yasağının neden uzun süre daha sürdürüldüğüyle ilgili kamuoyuna herhangi bir açıklamanın yapılmaması ve bu esnada ilçeye herhangi bir heyetin de girişine izin verilmemesi; operasyon sonrasında neler olduğuna dair sağlıklı bir bilgi edinmeyi zorlaştırmış ve ilçe sakinlerinde delillerin karartıldığı yönünde şüphelere yol açmıştır. Yine sokağa çıkma yasağı süreci boyunca kamuoyunun sağlıklı bir şekilde bilgilendirilmemesinin, çeşitli söylentilerin oluşmasına zemin hazırladığı; insanlarda aldıkları duyumlara bağlı farklı kanaatler oluşabildiği ve bunun da birbirinden başka iddialara yol açabildiği gözlemlenmiştir.
29. Sokağa çıkma yasakları ilan edilmeden önceki süreçte, okullara yakın yerlerde yollara hendek kazıldığı, bazı okulların silahlı şekilde basılarak boykota zorlandığı ve öğretmenlerin YDGH tarafından öğretime devam etmemeleri konusunda tehdit edildikleri yönündeki ifadeleri kamuoyuna yansımıştı. Eğitim hakkı ihlaline yol açan bu durum, 13 Aralık 2015 tarihinde, eğitim-öğretim dönemi ve eğitim faaliyetleri henüz devam ederken, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından SMS aracılığıyla “*Tüm öğretmen ve idarecilerimiz bakanlığımız tarafından 14.12.2015 tarihinden itibaren hizmet içi eğitim seminerine alınmıştır. Öğretmenlerimiz seminerlerini memleketlerinde alabilirler*” mesajı gönderilerek, daha önce benzeri olmayan bir seminer uygulaması için tüm öğretmenlerin ilçeyi terk edebileceklerinin bildirilmesiyle, bu tarihten sonraki süreçte ilçede eğitim-öğretim faaliyetlerinin

tamamen durduğu anlaşılmıştır. Bunun akabinde yaklaşık 10.000 civarındaki öğrenci temel eğitim hakkında mahrum kalmıştır. Eğitimin aksamaması yönünde hükümet yetkilileri tarafından açıklanan hızlandırılmış eğitim programının, çatışmalardan dolayı travma yaşayan çocukların ihtiyacını karşılamadığı düşünölmektedir. Bununla beraber çocukların önemli bir bölümünün göç ettikleri yerlerde eğitime devam edip/etmediklerine dair bir bilgi de bulunmamaktadır. Öte yandan YGS (Yükseköğretime Geçiş Sınavı) sınavına girmek isteyen Cizreli öğrencilerin sınav giriş yerlerinin yakın çevre iller yerine, Gaziantep, şanlıurfa, Bitlis, Siirt gibi daha uzak illere kaydırılmasıyla, barınma ve konaklama zorluklarının yaşanmasına ve motivasyon kaybına neden olduğu, bunun sınav sürecinde çeşitli eşitsizliklere yol açtığı anlaşılmaktadır.

- 30.** Çatışmalar, toplumun ve bireylerin güven ihtiyacını zedeleyen psikolojik travma, anksiyete bozuklukları ve depresyona yol açan süreçlerdir. Çatışmaların tanıkları olan bireyler; özellikle kadın, çocuk ve yaşlılar travma, anksiyete ve depresyon gibi rahatsızlıklarla karşılaşmaktadır. Yaşananların, uzun süre etkisini sürdürmesi beklenmektedir. Çatışmaların ortaya koyduğu güç algısı ve güçlü-gücsüz ilişkisi, toplumda adalet kavramını işlevsizleştirerek, şiddetin sık başvurulan bir yöntem olarak normalleşmesine sebep olabilecektir.
- 31.** İlçede, PKK mensuplarının mezarlarının yer aldığı belirtilen mezarlıkta birçok mezarlık kitabesinin kırıldığı görölmüştür.
- 32.** Cizre'de sokak ve ev içi duvar yazılarının sıklığı ve içeriğine bakıldığında, yazılamaların sokağa çıkma yasağı uygulanan diğer ilçelerdekiyle aynı yada benzer içerik taşıdığı gözlemlenmiş, bu duvar yazılama fiillerinin münferit olmadığı kanısını güçlendirmiştir. Kamu otoriteleri tarafından duvar yazıları için daha önce açılan soruştırmaların güvenlik güçleri nezdinde caydırıcı bir özellik taşımadığı ve cezasızlığın bu fiillerin sürdürölmesinde etkili olduğu kanaati oluşmaktadır. Kamu güvenliği amacıyla yapıldığı belirtilen bir operasyonda ortaya çıkan bu tür yazılamalar, çatışma mahallinde mukim sivil kişilere yönelik bir ötekileştirmenin ve nefret duygu durumunun yaşandığına işaret etmektedir.

Foto 9. Bir duvar yazısı.

- 33.** Güvenlik güçlerinin kullandığı bazı evlerde duvarlara yazılan cinsiyetçi yazılar, birkaç evde görüldüğü şekliyle kadınlara ait iç çamaşırlarının evlerde gelişigüzel saçılması, izinsiz bir şekilde evlere bayrak asılması, kullanılmış kondomların bırakılması ve ev halkını rencide eden ırkçı içerikli notların bırakılması, sadece Cizre halkını değil, aynı zamanda olayı takip eden ve tanıklık eden diğer Kürt vatandaşlarda da öfke ve nefret duygu-durumuna zemin hazırlamaktadır. Sokağa çıkma yasaklarının sürdüğü günlerde duvar yazılarının sosyal medyadaki bazı hesaplar üzerinden paylaşılması, bu fiillerin bilinçli yapılan ve onur kırıcı bir mahiyet taşıyan bir teşhircilik olduğu kanısını güçlendirmekte, toplumsal bağların güvenilirliğini yok eden bir durum arz etmektedir.

Foto 10. Kullanılan bir evin zemini ve kişisel eşyalar karıştırıldıktan sonra yerde bırakılan bir kadın iç çamaşırı.

34. Kaymakamlık ve Savcılık ile yaptığımız görüşmelerde heyetlerimize bilgi verilmesinin uygun görülmemesi nedeniyle saha gözlemlerimiz esnasında edindiğimiz bazı kanaatlerin ve şüphelerin cevaplanması mümkün olmadı. Bu nedenle aşağıdaki hususlar ve dile getirilen iddialar karşısında kamuoyunun tatmin edici şekilde bilgilendirilmesinin ve gerekli açıklamaların yapılmasının gerekli olduğunu düşünüyoruz:

- Göç etmek durumunda kalan ailelere göç ederken ve göç ettikleri yerde muhtaç olmalarını engelleyecek bir desteğin niçin sağlanamadığı,
- Bodrumlarda kalan kişilerin niçin sağ ve vücut bütünlüğü korunarak teslim alınmadığı, bu kişilerin bedenlerinin maruz kaldığı kömürleşmeye neden olacak bir çatışma olup olmadığı, “bodrumlar” denilen alanda güvenlik güçleri tarafından hangi silahların kullanıldığı,
- Olay yeri incelemelerinin yürütülüş süreci,
- Bazı avukatların otopsiye girişlerine izin verilmeyişi,
- 45. günden sonra çift taraflı çatışmaların sonlandığı iddia edilirken ve en azından Cudi Mahallesi dışında bir çatışma olmadığı belirliken ilçeye gözlemci bir heyetin ve basının niçin alınmadığı,
- Son 19 gün boyunca operasyonların tamamladığı yönündeki beyanlara rağmen sokağa çıkma yasağının kaldırılmama gerekçesi,

- Kanalizasyon ve su altyapılarını tahribi nedeniyle ilçe nüfusunun yaşayabileceği genel sağlık sorunlarına dair hangi önlemlerin alındığı,
- İlçede kalıp, gıda yardımı talebinde bulunanlar hakkında niçin GBT kontrolü sonrasında yardım yapıldığı,
- İlçe halkının iktisadi kayıpları için acil bir destek programının uygulanışı hakkında kamuoyunun bütün endişelerini giderecek açıklamalar yapılmalıdır.

Ayrıca aşağıda belirtilen iddialar ve hususlar karşısında ise soruşturma açılması ve doğruluğu tespit edilen iddiaların faileri hakkında gerekli hukuki işlemlerin yapılması gerektiği anlaşılmaktadır:

- Yasak sonrası Cizre'ye geri dönen kişilerin ilçeye girişte aramadan geçerken maruz kaldığı tahkir edişi tutumlar,
- Operasyon süreci ve sonrasında Mehter Marşı, "Ölürüm Türkiyem" gibi milliyetçi marşların megafondan seslendirildiği iddiası,
- Evlerin izinsiz kullanımı ile konaklama amacıyla kullanılan ev mekânının ve eşyalarının tahrip edilmesi, bu evlerde nefret içerikli duvar yazılarının yazılması,
- Özellikle bazı evlerin içinin hakaret kastıyla kirletildiği iddiası,
- Yasak süresince gözaltına alınanların kötü muameleye maruz kaldığı iddiası,
- Abdülhamit Poçal, Selman Erdoğan (*kamuoyu ile paylaşılan video görüntülerinde bu iki kişinin bulunduğu beyaz bayraklı gruba yayılım ateşi açıldığı görülmektedir*) ve Miray İnce'yi ambulansa ulaştırmaya çalışan Ramazan İnce'nin ölümünde iddia edilen güvenlik güçlerinin bilgisi dahilinde beyaz bayrakla sokağa çıkan sivillerin vurulması,
- Cenazelerini teslim alan ailelerin muhatap olduklarını iddia ettikleri tahkir edici fiiller.

35. Daha önce sokağa çıkma yasağı uygulanan ilçelerden farklı olarak, yasağın sonlanmasının ardından ilçe giriş ve çıkışlarında polis arama noktası kurulduğu, uzun kuyruklarda bekleyen insan ve araçların ayrıntılı aramalardan geçirilerek ilçeye alındığı görülmüştür. Aramalar esnasında kötü muamele yapıldığı ve hakaret edildiğine yönelik tanıklıklar bulunmaktadır. Benzer şekilde avukatlık kimliği olmayan MAZLUMDER heyetinin üyeleri de aramadan geçirilmiş, uzun kuyruklarda bekletilmiş ve bazıları, kaba davranışa maruz kalmışlardır.

Son olarak;

Cizre’de 78 günü aşkın bir süre boyunca uygulanan sokağa çıkma yasağı esnasında gerçekleşen çatışmaların sonucunda, ilçede daha önce görülmemiş bir yıkıma şahit olunmuştur. Savaştan çıkmış gibi bir görüntünün hâkim olduğu ilçede, yaklaşık 4/5’i yasak sürecinde ilçe dışına çıkmış olan nüfusun büyük kısmı, geri döndüklerinde, izlerinin hâlâ canlı olduğu tarafımızca müşahede edilmiş ağır bir tahribatla karşılaşmıştır. Daha önceki sokağa çıkma yasaklarından farklı olarak, ilçede toplu ölümlere yol açan gelişmelerin de yaşandığı bir durumla karşı karşıya olunduğu anlaşılmaktadır.

İnsan hakları ve özgürlüklerinin yoğun şekilde ihlal edildiği bu süreçte, şehir merkezlerine taşınan çatışmaların, ortaya çok ağır sonuçlar çıkardığı gözlemlenmiştir. Sivil halkı, nereden ve ne şekilde gelebileceği belli olmayan bir şiddete maruz bırakan, ölüm, yaralanma, duygusal çöküş, hastalık, evsizlik, işsizlik ve iç göç gibi çeşitli mağduriyetlerin yaşanmasına yol açan ve yaşam hakkı başta olmak üzere eğitim, sağlık, barınma, seyahat gibi temel hakların tamamen ihlal edildiği bir ortamı doğuran ve şehirleri yıkıma götüren her türlü eylem ve hareket tarzının sürdürülemezliği ortadadır.

Sokak ve mahalleler boyunca tanık olunan maddi yıkım ve tahribatın izlerinin kısa sürede silinmesi mümkün görünmemektedir. Yaşanan ölümlerin hafızalarda bırakacağı manevi izler ise daha derin bir tahribatı işaret etmektedir. Özellikle “bodrumlar” şeklinde tabir edilen alanlarda gerçekleşen ve kamuoyunun günbegün tanığı olduğu toplu ölümler ile görüşülen kişiler tarafından bu ölümlerin kasıtlı bir sonuç olduğu yönünde ifade edilen kanaatlerin; duygusal açıdan ciddi travmalara ve telafisi zor yaralara yol açtığı gözlemlenmiştir.

Uzun süreli yasak ve çatışmalar boyunca ilçe halkının can güvenliğini endişelerinin had safhalara ulaştığı, mahallelerde cereyan eden çatışmalarda karşılıklı kullanılan silahların tahrip edici etkisiyle sayısı tespit edilemeyen sivil can kayıpları yaşandığı ifade edilmektedir. Yine keskin nişancı ve top ateşinden dolayı da sivil can kayıplarının gerçekleştiği anlaşılmaktadır. Bu konuda dile getirilen bazı iddialar, sivillerin can ve mal güvenliğinin riske atılmaması şeklinde gözetilmesi gereken operasyon hassasiyetinin bu süreçte gözetilmediği kanaatini güçlendirmektedir. Operasyonlar esnasında bazı ağır silahların kullanıldığına yönelik bazı iddialar da yine raporlama sürecinde görüşülen kişiler tarafından dile getirilmiştir.

Raporlama sürecinde tarafımıza iletilen tüm bu ve benzeri iddiaların ve ortaya çıkan ağır tablonun, görüşülen kişilerde kendilerine yönelik kolektif bir cezalandırmanın söz konusu olduğu yönünde bir algıya yol açtığı da gözlemlenmiştir.

İlçe halkının evlerinde mekân mahremiyetini ihlal edecek şekilde güvenlik güçlerinin buralarda konaklaması ve ev mimarisi ile eşyaların tahribi, kişisel eşyaların karıştırılmasının yanı sıra nefret içerikli yazılamaların yaygınlığı, mağdurlarda öfkeye neden olabilecek bir mahiyet taşımaktadır.

Sokağa çıkma yasaklarından önce, hendeklerin kazılmasıyla ve barikatların kurulmasıyla birlikte daha sık yaşanmaya başlayan temel insan hakkı ihlallerinin, sokağa çıkma yasağı ile beraber sağlık ve eğitim hakkının da tamamen askıya alındığı bir noktaya doğru evrildiği anlaşılmaktadır.

Bu süreç boyunca ilçeyi terk eden ailelerin eğitim çağındaki çocuklarının hayatlarında önemli bir kırılmaya neden olacak bir kesinti ile karşılaştıkları ilgili mercilerce kesinlikle göz ardı edilmemelidir. Bununla beraber YGS'ye girecek Cizreli öğrencilerin, sınav yerlerindeki değişiklikte yaşanan adaletsizliği, kendilerine dönük başka bir cezalandırma olarak algıladıkları gözlemlenmiştir. Dolayısıyla, yoğun bir çatışma ortamına ve duygusal travmalara maruz kalmış ortaokul ve lise öğrencilerinin bu süreçte girdikleri merkezi sınavlarla ilgili yaşadığı mağduriyetleri çok boyutlu olarak dikkate alınmalı; ortaya çıkan eşitsizlik ile hak kayıplarını telafi edecek çözümler ilgili bakanlık tarafından özenle sağlanmalıdır.

Bahar aylarının yaklaşması ve Cizre'nin iklim koşulları düşünüldüğünde ilçenin harap olan su ve kanalizasyon sistemi, sağlık açısından ciddi ve yaygın sorunlara neden olabilir. Yine on binin üzerinde ailenin evinin oturulamayacak ölçekte tahrip olması da, ilçede konut stoku göz önüne alındığında ciddi bir barınma sorununun yaşanacağını göstermektedir.

İlçe halkının ciddi bir kısmının iktisadi kayıpları nedeniyle yardıma muhtaç duruma düştüğü ve bundan sonraki süreçte gündelik geçimini sağlamakta zorlanacağı da aşikardır.

Mevcut durumda, sokağa çıkma yasağı sonrasındaki süreçle ilgili ilçe sakinlerinin yaşadığı mağduriyetleri önlemeye/gidermeye yönelik yapılması gereken çok yönlü çalışmaların oldukça yetersiz kaldığı, insanların barınma başta olmak üzere karşı karşıya kaldıkları sorunlara karşı belirli bir çözümün geliştirilmediği ve tüm bunlara bağlı olarak da yeni sorun alanlarının oluşmaya başladığı anlaşılmıştır. Dolayısıyla ailelerin barınma, geçim, sağlık ve eğitim gibi yaşamsal konularda karşılaştıkları güçlüklerin çözümünü sağlamaya yönelik adımların atılması aciliyet arz etmektedir.

45. günde çatışmaların sonlandığı ve sürecin son 19 gününde operasyonların bittiği iddia edilmesine rağmen, sokağa çıkma yasağının; uzun bir süre daha ve hangi gerekçelere istinaden devam ettirildiğinin kamuoyuna açıklanmaması ve yine söz konusu dönemde herhangi bir soruşturma kapsamında incelemenin gerçekleştirilmemiş olmaması, olay mahallerindeki delillerin karartılmış olabileceği şüphesini gündeme getirmiştir. Özellikle bodrum katlarındaki gerçekleştiği iddia edilen birçok ölümün ardından olay yeri incelemesi yapıldığına yönelik bir işarete rastlanmaması, bu konuda bir açıklamamanın yapılmaması ve bazı enkazların inceleme yapılmadan kaldırılmış olması da, gerçeklerin her yönüyle araştırılarak ortaya çıkarılması sürecine zarar verdiği gibi, kamuoyundaki iddiaların ve şüphelerin artmasına neden teşkil etmektedir.

Sokağa çıkma yasağının öncesinde ve sonrasında gerçekleştiği belirtilen her türlü insan hakkı ihlaliyle ilgili tüm iddiaların ve olayların adli makamlarca araştırılması, gerekli yasal işlemlerin zamanında ve titizlikle yapılması, kim olursa olsun suçluların ortaya çıkarılması, delillerin karartılmaması ve her türlü hukuki sürecin adil, şeffaf ve etkin şekilde işletilmesi,

kamuoyunda yaşananların örtbas edilmek istendiği yönünde menfi bir algı oluşturulmaması gibi hususlar, üzerinde hassasiyetle durulması gereken kritik bir durum arz etmektedir.

Birleşmiş Milletler tarafından tanınmış ve Türkiye'nin de imza koyduğu uluslar arası sözleşmelerde tanınan her türlü sosyal ve siyasal hakkın ve bunlara yönelik bütün taleplerin, sivil ve siyasi mücadele kanallarıyla aranmasının meşruiyeti kuşku götürmez iken silahlı örgütler eliyle fiili bir durum yaratılarak hendeklerin kazılması, barikatların kurulması, tuzaklamaların yapılması ve silahlı eylemlerin gerçekleştirilmesi; içinden çıkılmaz bir şiddet sarmalına sebebiyet vermekte, sivil can ve mal kayıplarını kaçınılmaz kılmakta, meskûn mahallerde çatışmalara davetiye çıkararak sivilleri çatışmaların ortasında bırakarak başta yaşam hakkı olmak üzere sağlık ve eğitim hakkı gibi temel insan hakları ihlallerine neden olmaktadır.

İnsan hakkı ihlallerine yol açan her türlü eylemin mevcut şiddet ortamının gelişimine yol açtığını, bilhassa sivil yerleşim yerlerinde PKK, YDGH ve ona bağlı grupların şiddete dayalı eylem ve hareket tarzının ve bu bağlamda gelişen operasyonların; çözümün değil çözümsüzlüğün devamına zemin hazırladığını ve yaşam hakkı başta olmak üzere birçok ağır sonuca yol açtığını bir kez daha vurguluyoruz. Sonuçları itibariyle muhatapları nezdinde toplu cezalandırma algısı oluşturan ve olağanlaştırılan sokağa çıkma yasaklarının da, mevcut sorunları derinleştirdiği anlaşılmaktadır.

Herhangi bir önlem alınmadan ve yol açacağı mağduriyetler gözetilmeden ilan edilen bu tür geniş ölçekli sokağa çıkma yasaklarına son verilmesi ve söz konusu yasaklar ve operasyonlar esnasında oluşan hak ihlallerinin, vatandaşlar tarafından dile getirilen ve bazıları son derece vahim ögeler de taşıyan tüm iddiaların, yetkili makamlar tarafından her yönüyle derinlemesine araştırılması ve sorumlularının tespit edilerek, haklarında gerekli işlemlerin gerçekleştirilmesi, hukuka güvenin tesisi açısından hayati önemi haizdir. Aksi takdirde vatandaşlara karşı işlenen suçların cezasız kalacağı yönündeki yaygınlaşan algı, vatandaşlar nezdinde ciddi bir güvensizliğe yol açacağı gibi, dışlanmışlık ve ötekileştirilmiş hissini kuvvetlendirecek; diğer taraftan da caydırıcılık özellik arz edecek cezaların verilmemesi, bundan sonraki süreçlerde yeni hak ihlallerin yaşanmasına da zemin hazırlayacaktır.

MAZLUMDER Çatışma İzleme ve Çözüm Grubu olarak, karşı karşıya olduğumuz sorunun ve sürecin arz ettiği kritik durumu yeniden hatırlatıyor; daha önce de yaptığımız gibi, PKK ve ona bağlı tüm birimlerine, her türlü silahlı eylemi durdurma çağrımızı tekrarlıyoruz. Devlet yetkililerinin de, ilan edilecek bir ateşkesi yeniden Çözüm Süreci'ne dönüştürecek adımları atarak kalıcılaştırması ve bu bağlamda geçmişte olduğu gibi askeri yahut siyasi yargılama şeklindeki uygulamaları değil, yeniden diyalog ve müzakere yöntemini esas alması, sorunun çözümü açısından tek makul yoldur. Yeni bir çözüm arayışının, bu defa toplumun tüm kesimlerin taleplerini ve katılımını temin edecek bir formatta tahkim edilerek başlatılmasını talep ediyoruz.

Çatışmalı ortam ve sokağa çıkma yasakları, temel insan haklarını ve özgürlüklerini ihlal eden bir sürece yol açmak suretiyle, toplumsal barışı, adaleti, huzur ve güvenliği tehdit etmektedir.

Bu durumun daha fazla sürmemesi ve öncelikle çatışmasızlık ortamının, sonrasında kalıcı bir çözüm arayışının sağlanması için, tüm taraflarca sorumluluk alınması gerekmektedir.

Çatışmaların bir an sona erdirilmesi, sürecin selametini sağlamak açısından iç dinamiklerin harekete geçirilmesiyle oluşturulacak bağımsız bir gözlem heyeti eşliğinde kalıcı toplumsal barışı ve adaleti tesis etmek üzere diyalog ve müzakere zeminlerinin yeniden oluşturulması, içinde bulunduğumuz şartlar her boyutuyla birlikte göz önüne alındığında, her zamankinden daha fazla önem ve aciliyet arz etmektedir.

Nihai hedefte insanı, insan hayatını, insan haklarını önceleyen adil, eşit ve özgür bir geleceği mümkün kılacak çözümler üzerinde anlaşmaya varılmasını ve bu süreçte, Kürt vatandaşların her türlü temel hak ve özgürlüklerinin anayasal güvence altına alınmasını talep ediyoruz.

MAZLUMDER Çatışma İzleme ve Çözüm Grubu

Foto 11. Bir duvar yazısı

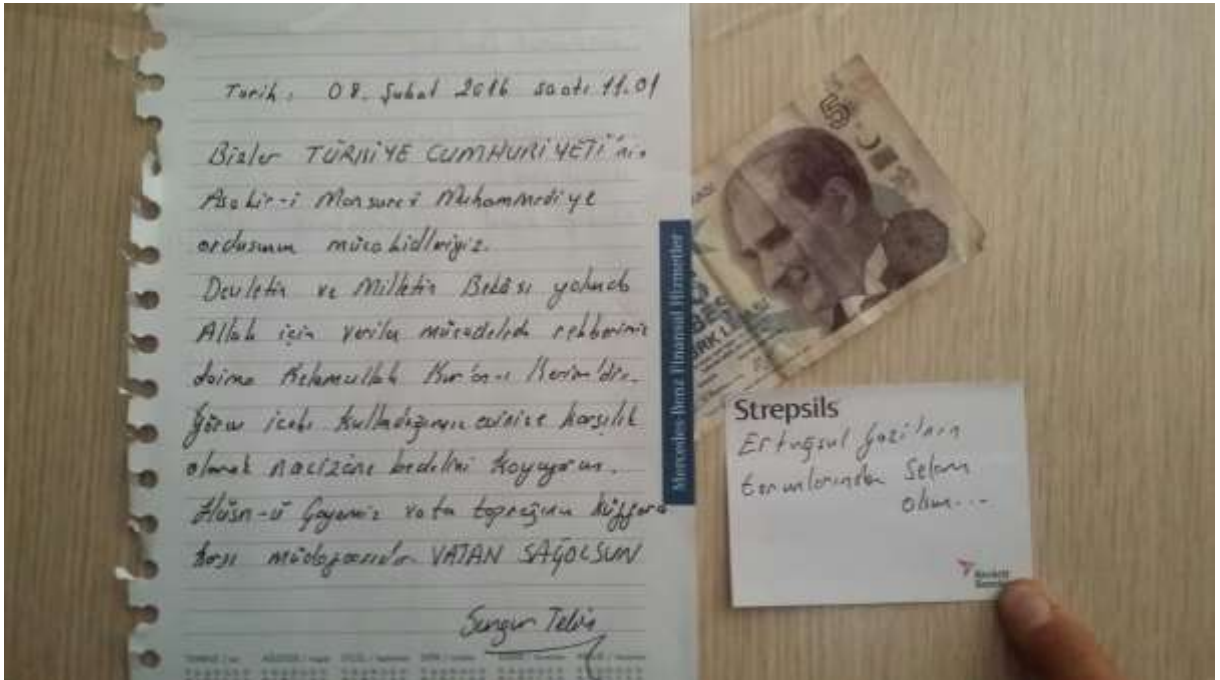

Foto 12. Bir eve bırakılan not.

E. Sokağa Çıkma Yasaklarının Ardından Cizre'den Görüntüler:

